

QUO VADIS, JUGOSLOVANSKO GOSPODARSTVO ALI

Nova devizna zakonodaja

Z novim deviznim zakonom, ki velja od 1. januarja 1986, in spremljajočimi zakonskimi dopolnilnimi akti so oblikovalci teh zakonov želeli doseči predvsem dvoje: uveljavitev dinarja kot edinega plačilnega sredstva znotraj našega gospodarstva in ureditev izvozno-uvoznih tokov. Zato v skladu z novim deviznim zakonom ne obstojajo več devizni računi OZD. Zakon predvideva obstoj deviznih računov v gospodarstvu le za pet izjemnih primerov. Med te izjeme se je vključila tudi naša DO, saj imajo izvajalci investicijskih del v tujini lahko odprti devizni račun pri svoji poslovni banki za potrebe projekta, dokler se le-ta ne zaključi.

Urejanje izvozno uvoznih tokov se je začelo zelo velikopotezno. S prvotnim, zelo na kratko postavljenim rokom, so morale OZD ponovno registrirati vse uvozne in izvozne pogodbe. Kot je že navada ob takih priložnostih, so spremenili tudi vse prej veljavne obrazce. Zahteva po ureditvi zunanjetrgovinskega poslovanja se je spremenila v svoje nasprotje — zmeda v zunanji trgovini še nikoli ni bila večja. Letos se nam je že dostikrat zgodilo, da nam na postavljeno vprašanje o nekem problemu niso mogli dati ustreznega odgovora niti v naši poslovni banki niti v Narodni banki Slovenije, ali pa so bili odgovori povsem različni.

V Litostroju smo po izrednih težavah, katere smo imeli v letu 1985 zaradi pomanjkanja deviz (s prekinitvami smo bili devizno blokirani šest mesecev), pričakovali lepše čase v novi zakonodaji. Naša pričakovanja so se le deloma uresničila. Plačevanje kreditnih obveznosti, ki je bilo lansko leto največji problem, je sedaj urejeno tako, da poravnamo anuiteto z dinarji, naša poslovna banka pa mora sama poiskati in zagotoviti na deviznem trgu devize za plačilo do tujine.

Večji problem nastopa pri uvozu repromateriala. Zakaj? Po novi zakonodaji vsaka DO razpolaga s takšno količino uvoznih pravic, kot je uvozila repromateriala v letu 1984 in kolikor je še v letu 1984 plačala dnevnic, prevoznih stroškov na tujih relacijah in ostalih neblagovnih deviznih stroškov. Skupaj smo imeli

v letu 1984 materialnih in nematerialnih odlivov za 9.513.380 ameriških dolarjev (plačila kreditov se tu ne štejejo).

Znesek osnove smo razdelili na četrtine in v prvem četrtletju smo lahko izkoristili le 1/4 — torej za 2.378.345 ameriških dolarjev uvoznih pravic. V ostalih četrtletjih se osnova spreminja glede na to, koliko izvažamo. Če DO v prvem četrtletju tekočega leta (1986) izvozi toliko kot v prvem četrtletju predhodnega leta (1985), potem ji ostane nespremenjena količina (četrtina) uvoznih pravic za naslednje 2. četrtletje. V primeru, da izvozimo v tem obdobju manj, kot smo v preteklem letu, nam za celoten znesek manjkajočega izvoza znižajo uvozne pravice. Če pa izvozimo v tekočem obdobju več, kot smo v preteklem, se nam uvozne pravice povečajo za znesek 50% preseženega izvoza.

Po našem letnem planu je v letu 1986 predvideno za 9,6 milijona ameriških dolarjev uvoza s konvertibilnega trga. Če seštejemo uvozne pravice za uvoz iz konvertibilnega trga in uvoz preko kontingentov, lahko ugotovimo, da ob normalnem delovanju znotraj naše DO in normalnem delu deviznega trga ne bi smeli imeti problemov z uvozom repromateriala. A težave so in bodo vedno večje. Ker v devizni zakon ni vgrajen nek instrument avtomatskega pospeševanja izvoza na konvertibilno tržišče, je že in bo vedno manj privlačen za izvoznike. Marsikateri ekonomisti so na to dejstvo opozar-

jali že v sami pripravi zakonodaje, predvsem na slovenske gospodarstvenike je letel očitek, da so krivi za zavlačevanje pri sprejetju novega zakona. Sedaj pa ugotavljamo, da tudi morebitna devalvacija dinarja ne bi pomagala, saj to ne predstavlja dolgoročne rešitve.

Iz tega izhaja dejstvo, da bo deviz na deviznem trgu vedno manj in vedno težje bomo lahko vnovčili svoje uvozne pravice. Že v začetku leta oz. ob uvajanju nove zakonodaje smo več kot en mesec čakali na prva plačila za repromaterial tujim dobaviteljem. Ta rok se čez čas lahko samo še podajša. Tuji dobavitelji negodujejo, čakajoč na plačila zahtevajo ustrezne garancije za plačilo, naše gospodarstvo pa nemočno čaka.

Tudi novo kreditiranje je z zakonom zelo rigorozno urejeno. Za najem kredita moramo izpolnjevati celo vrsto pogojev, tudi celoten postopek se vleče dlje kot prej.

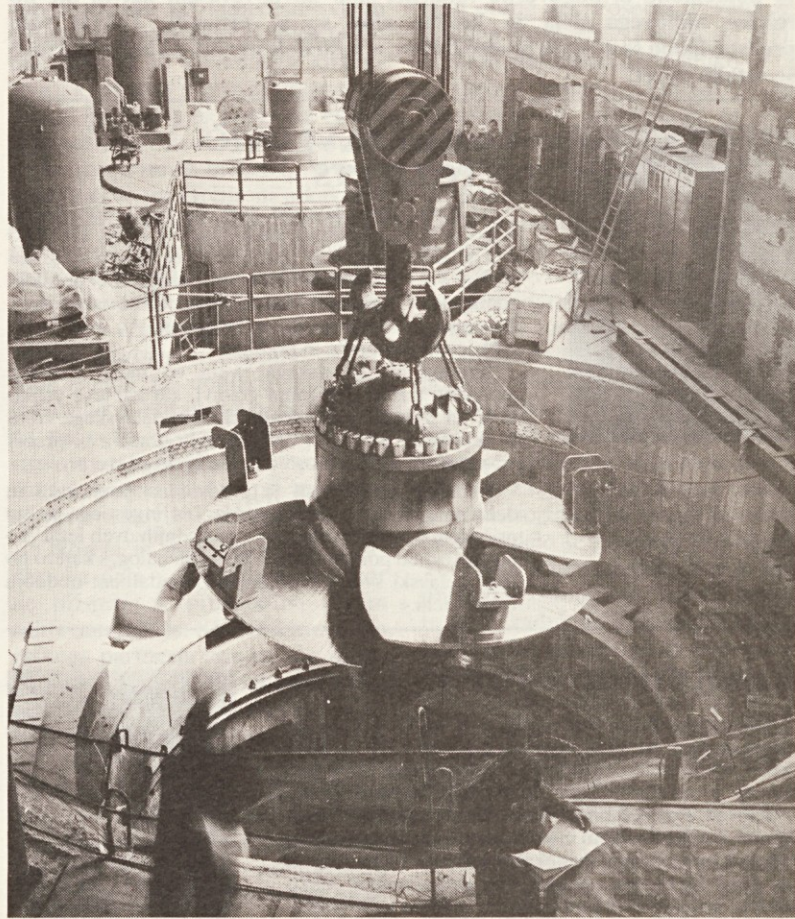
Rešitev nastalega položaja moramo kratkoročno gledano iskati znotraj same DO — uvoz le najnujnejšega repromateriala, pravočasno ali še bolje predčasno prijavo želenega uvoza, uvoz preko ustrezne dolgoročne proizvodne kooperacije, ki je po zakonu izven vseh omejitev, značilnih za ostali uvoz.

Dolgoročno reševanje položaja pa ni v naši pristojnosti. Predvsem zakonodaja ne bi smela biti tako toga. Vse prevečkrat opazimo, da je oblikovana po nekih idealnih normah. Ker pa so OZD raznolike in izstopajo iz zamišljenih modelov, se morajo dodatno iskati ustrezne rešitve s sprejemanjem podzakonskih aktov in z uradnim tolmačenjem (v devizni službi imamo takih materialov za en fascikel). Devizni zakon je bil zamišljen dobronamerno, vendar je praksa pokazala še enkrat, da iščemo globalne rešitve vse preveč na silo in površno.

Marko Kopač

**Veliko delovnih zmag
in prijetne praznične dni
želimo vsem sodelavcem
ob 1. maju,
prazniku dela**

Uredništvo

7. 4. smo odpremili na gradbišče HE Mavčiče Kaplanov gonilnik za drugo turbino premera 4250 mm in težkega 50 ton. Na fotografiji je prikazano spuščanje petkrilnega gonilnika na njegovo »delovno« mesto — v drugo turbino. (Foto: B. Francelj)

Izvolili smo nove delegate

Vedno, ko opravimo volitve, si običajno oddahnemo in pravimo, da je za nami pomemben dogodek v razvoju samoupravljanja in delegatskih odnosov. Zadnje volitve delegatov samoupravnih organov tozdov, delovne organizacije, sozda ZPS ter družbenopolitične skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti občine so bile še posebno naporene, saj smo v vse navedene strukture izvolili nič več nič manj kot 1042 delegatov. Če k tem delegatom dodamo še številne komisije, delovna telesa in odbore, ki so jih na konstitutivnih sejah imenovali samoupravni organi, lahko ugotovimo, da je več kot ena četrtina vseh delavcev naše delovne organizacije vključenih v izvoljene in imenovane samoupravne in delegatske strukture.

Volitve samoupravnih organov in vseh delegatov so prav gotovo izjemno pomembno samoupravno opravilo, saj celotni volilni postopek, od evidentiranja delegatov, s katerimi smo pričeli že v začetku leta 1985, pa do volitev, ki smo jih izvedli 13. marca 1986, pomenijo ne le občasni pojav, pač pa stalno skrb za vodenje zahtevnih in odgovornih družbenopolitičnih, kadrovskih in organizacijskih priprav na volitve, ki so v končni obliki le posledica dobrih ali slabih priprav.

Kljub temu pa lahko ugotovimo, da je tudi v teh naših letošnjih volitvah nekaj samoupravljalke simbolike. Po letu 1950 smo namreč že štiriindvajsetič izvolili naše delegate, kar ne pomeni več le šolo samoupravljanja, pač pa dejstvo uresničevanja samoupravnega proizvajalnega odnosa oziroma odločanja delavcev o celotnem presežku dela. Koliko smo v tem uspeli, kritično ocenjujemo sproti v lastni sredini pa tudi v širši družbeni skupnosti. V razvoju samoupravljanja je v vseh teh letih storjen ogromen napredek, ki ga v nobenem primeru ne moremo popustiti. Hkrati je pošteno, da si dopovemo, da smo v smislu formalnosti, tako v neposredni praksi, kakor tudi širše, delali veliko napak. Te napake je težko priznati, še težje je spreminjati globoko zakoreninjene navade in prepričanje, da je vse lepo in prav, po drugi strani pa nas je družbenoekonomska logika, ki je srž samoupravljanja, pahnila v izjemno težke ekonomske in politične razmere.

Formule za reševanje nakopičenih družbenoekonomskih, samoupravnih in s tem povezanih političnih problemov so v nas samih, v našem boljšem delu in samupravljanju na vseh ravneh. Pomembno je, da se zavedamo slabosti in napak tudi na vseh ravneh, od tozda do federacije, da se na njih učimo, vendar tako, da se ob tem ne bo postavljalo vprašanja našega obstoja.

Pred novo množico samoupravljalcev in delegatov je poleg normalnega vsakdanjega dela ostalo veliko odprtih lastnih in skupnih družbenih problemov. Reševati jih bomo morali z več volje, znanja, in odgovornosti (na vseh ravneh).

K. G.

LETO PO PODPISU POGODBE HE STRATOS

Nujno je trdo poprijeti

Leto dni je minilo, kar je konzorcij Rade Končar — Litostroj — Biex z investitorjem Public Power Corporation iz Aten podpisal pogodbo za dobavo in montažo elektro-strojne opreme za HE STRATOS. Leto je običajno doba, ob koncu katere delamo obračune in načrtujemo za prihodnost. Hidroenergetski objekti in druga investicijska dela pa zaradi svoje narave ne poznajo kaj prida takih mejnikov, kjer se vse končuje in začenja, ampak je to le čas, ko je treba najti novih spodbud, da bi posel pripeljali k bolj ali manj srečnemu koncu.

Prvi izziv: gonilnik

Kar precejšen krog delavcev Litostroja in tudi širša javnost sta že seznanjena z dimenzijami in drugimi lastnostmi obeh gonilnikov, ki jih bomo vgradili v našo prvo grško centralo. Francisov gonilnik z največjim premerom 5800 mm, višino 3810 mm — končno težo 75 ton in

izhodno močjo 80 MW so seveda podatki, ki vzbujajo pozornost, mnogim pa pomenijo veliko skrb in iskanje novih, v prvi vrsti tehnoloških rešitev. Relativno velika izkoriščenost tehnološko najzanimivejših vodnih potencialov narekuje vgradnjo vedno večjih enot, kar proizvajalce strojne opreme sili v zelo hiter in vsestranski razvoj. Nepogrešljiva sta inovatorstvo in racionalna uporaba razpoložljivega znanja in izkušenj, in vse to je za proizvodnjo takih gonilnikov še kako potrebno. Teža izpolnitve velike naloge je na plečih delavcev tozdov PUM, PZO in OB, pa tudi vseh drugih, ki imajo potrebne tehnološke zmogljivosti ali pa morajo omogočiti prave in pravočasne odločitve, nabaviti material in delovna sredstva, izdelati dokumen-

tacijo ali opraviti drugo pomembno delo. Pri vsem tem se zdi zelo važno uspešno operativno koordiniranje povezanih poslovnih aktivnosti. Ozko grlo ali težava sta ne glede na mesto (TOZD) nastanka naš skupni problem.

V zvezi z gonilnikoma bo potrebno opraviti v tem letu še veliko dela, da bi se končalo tako uspešno, kot se je sicer začelo. Z rahlo zamudo so bile namreč januarja v Turboinštitutu uspešno opravljene meritve na modelu in to kljub temu, da dosedaj na področju takih turbin nismo imeli nobenega pravega razvoja. Prav zaradi tega smo se kupčevega podpisa na poročilu o meritvah še bolj veselili.

Nesporno znanje in spretnost so pri tem pokazali kolegi iz tozda IRRP (posebej tov. Jože Troha) in sodelavci iz Turboinštituta.

**Drugi izziv:
prenos tehnologije**

Energetska kriza, zadolženost in druge težave siliijo tudi države z izredno skromno razvito industrijo v največkrat kar preveč vsiljen napre-

(Dalje na 3. strani)

RAZPIS

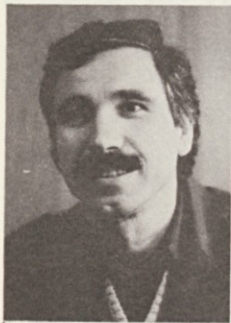
za dodelitev
stanovanjskih
posojil
objavljamo na

4. str.

DOBILI SMO NOVE PREDSEDNIKE DS TOZDOV IN DELOVNIH SKUPNOSTI

Na prvem mestu skupni cilji

Na konstitutivnih sejah, ki so bile takoj po volitvah, smo v tozdih in delovnih skupnostih izvolili tudi nove predsednike delavskih svetov. Ker so to pomembne in odgovorne funkcije, smo jih povprašali, kaj in kje bo težišče njihovega dela in kakšne cilje so si zastavili. Tokrat vam predstavljamo šest novih predsednikov, v naslednji številki pa boste spoznali še ostalih devet.

Vladimir PAVLOVIČ
— TOZD PTS

»Čeprav ima delavski svet že sedaj pomembno vlogo, si bom prizadeval, da bo imel še večjo. Delavski svet je lahko uspešen in izpolnjuje svoj namen le, če mu pri tem s svojim sodelovanjem, pripombami in predlogi pomagajo vsi delavci tozda ali delovne skupnosti. Delavski svet mora to sodelovanje le voditi ter usklajevati pripombe in predloge.

Predsednik delavskega sveta se mora pogosto spopadati z zelo obsežnimi gradivi, kar zahteva veliko časa, ter izvlečke posredovati članom delavskega sveta in delavcem. Krajša in enostavnejša gradiva bi precej prispevala k učinkovitosti dela delavskega sveta.

V bližnji prihodnosti je predvidena prostorska in delovna razširitev našega tozda. Ta investicija se bo pričela in bo delno izvedena v naslednjih dveh letih. To bo ena izmed pomembnejših in večjih nalog, s katero bo imel delavski svet v naslednjem mandatnem obdobju veliko dela.«

Andrej KOŠIR — TOZD NABAVA

»Čeprav, ali pa ravno zato, ker na tem področju nisem preveč izkušen, sem ob prevzemu te funkcije dokaj optimistično razpoložen in prepričan, da bomo skupaj z ostalimi člani delavskega sveta uspešno sodelovali. Pričakujem pa složno delo in aktivnost vseh članov, kar je po mojem mnenju osnova za uspešno delo. Od vseh tudi pričakujem nekaj več osebne odgovornosti pri delu, saj vsako neodgovorno delo pomeni veliko izgubo za delovno organizacijo ter celotno naše gospodarstvo, še posebej v težkem gospodarskem položaju, v katerem smo.

V bližnji prihodnosti bomo v našem tozdu morali poskrbeti za dodatno izobraževanje naših delavcev. K temu nas še posebej prisiljuje uvajanje računalnika v naše poslovanje, kot tudi ostale stalne spremembe na področju našega dela. Kljub temu, da bodo v prihodnjih letih investicijska dela v Litostroju zaradi izvajanja investicije težkega programa potisnjena nekoliko v ozadje, pa bomo morali izpeljati vsaj nekatera najnujnejša dela npr. pokriti zunanje skladišče, urediti in modernizirati že obstoječe ter izboljšati strojni park.«

Franjo ŠPEHAR — TOZD OBDELAVA

»Opravljanje te funkcije ne bo niti najmanj lahko delo. Naš tozod pravkar intenzivno vstopa v veliko novo investicijo, ki pomeni velik zalogaj tudi za tako veliko delovno organizacijo kot je Litostroj. Zato bomo morali vsi skupaj napeti vse sile, da bo nova investicija čimprej začela vračati tisto, kar vanjo vlagamo in kar od nje pričakujemo.

Upamo, da se bodo v delo delavskega sveta konstruktivno vključili vsi njegovi delegati, da bodo le-ti resnični zastopniki baze in da bodo delavci o vseh dogajanjih na delavskem svetu tudi informirali. Le tako bomo lahko izpolnili vse naloge, ki so nam bile zaupane z izvolitvijo. Želim, da bi se spremenilo in povečalo zanimanje delavcev za reševanje širših družbenih problemov in da se ne bi posvečali le tistim, ki se nas najbolj neposredno tičejo (nagrajevanje, stanovanjska problematika itd.). Prav tako nam mora biti vedno pred očmi skupni cilj — interes celotnega Litostroja in ne le ozek interes svojega tozda.«

Ivo JARC — DS SSP

»Delo delavskih svetov in komisij pri delavskih svetih je treba organizirati in voditi tako, da bodo delegati na delavskem svetu dejansko odločali kot delegati delovnih okolij iz katerih izhajajo in katerih odločitve zastopajo. To pa pomeni, da bodo morale biti priprave za obravnavo posameznih problemov in zadev izvedene dovolj zgodaj, da jih bodo delegati lahko posredovali svojim sodelavcem in šele na osnovi tako dobljenih mnenj in pripomb odločali in se dogovarjali na delavskem svetu. Prepogosto se za številne pomembne odločitve preveč mudi, člani delavskega sveta so s problematiko seznanjeni pozno, ostali delavci pa šele potem, ko je odločitev že sprejeta in nanjo ne morejo več vplivati — torej prepozno. Prizadevati si moramo, da bomo vsaj o bistvenih problemih lahko razpravljali in odločali na delegatski način.

Potrebna je tudi boljša povezava samoupravljanja v Litostroju z »zunanjim« samoupravljanjem — v okviru zbora združenega dela ter samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti in dejavnosti materialne proizvodnje. Pri oblikovanju delegacij je njihov stik z delovno organizacijo navadno prekinjen, pri svojem delu so prepuščene same sebi. S tem pa je zmanjšana možnost vpliva stališč, ki so se izoblikovala v delovni organizaciji na odločitve, ki jih sprejema širša organizirana družba.«

Konstitutivna seja centralnega delavskega sveta, na kateri so sodelovali stari in novi člani (Foto: B. Francelj)

Pred njimi so odgovorne naloge

Delavski svet delovne organizacije je januarja razpisal volitve v samoupravne organe tozdo in delovnih skupnosti ter delovne organizacije za dne 13. marca 1986. Le-te so bile uspešno izvedene, zato je bila ena od prvih nalog, ki jih določa statut delovne organizacije, opraviti ustanovitev samoupravnih teles 15 dni po izvedenih volitvah.

Tako so se 28. marca v delavski restavraciji tozda TVN zbrali dose-danji in novoizvoljeni delegati delavskega sveta delovne organizacije na ustanovni seji. Poleg njih so se seje udeležili še dosedanja in novoizvoljeni predsedniki delavskih svetov tozod/ds, predsedniki komisij pri delavskem svetu, direktorji tozdo oz. vodje delovnih skupnosti, generalni direktor DO in predstavniki družbenopolitičnih in samoupravnih organov DO.

Sejo je začel dosednji predsednik delavskega sveta delovne organizacije Ivan Babič. Na podlagi ugotovitve, da sta dotedanja predsednik in njegov namestnik v preteklem dvehletnem obdobju svoje delo opravljala uspešno in odgovorno, so delegati delavskega sveta novega sestava na predlog kadrovske komisije pri konferenci OOS za predsednika delavskega sveta delovne organizacije TZ Litostroj še za eno mandatno obdobje izvolili Ivana Babiča — delegata tozda Prodaje, za namestnika pa Franca Kostevca — delegata iz tozda PUM. Glede na to, da sta oba ponovno izvoljena, jima bodo spo-

Mirko Herman — TOZD TVN

»Potrudil se bom, da bom vodil naš delavski svet, kot je le mogoče dobro v korist in zadovoljstvo vseh delavcev našega tozda in celotne delovne organizacije. Zaradi službene dolžnosti je to moja prva tovrstna zadolžitev po letu 1969, ko sem prenehal biti član centralnega delavskega sveta. Precej je težav, s katerimi se moramo in se bomo morali tudi v prihodnjih letih še bolj uspešno spopadati in ki jih moramo na vsak način premagati. Menim, da bo potrebno še več pozornosti posvetiti osebnemu standardu delavcev — stanovanjski problematiki in osebnim dohodkom, na katerega je vse bolj usmerjena naša pozornost. To, kar delavce najbolj neposredno prizadeva, pa je tudi tisto, o čemer hočejo razpravljati in odločati. Skrb za življenjski standard pa je neposredno povezana in odvisna od kvalitete dela celotne delovne organizacije. Poskrbeti pa moramo tudi za izboljšanje delovne discipline v Litostroju, saj se slabša delovna disciplina odraža tudi v slabši proizvodnji s tem pa tudi v osebnem standardu naših delavcev.«

znanja in izkušnje, katere sta pridobila v preteklem mandatu, koristile pri opravljanju te odgovorne samoupravljalne funkcije. Tov. Babič se je v svojem imenu in v imenu namestnika delegatom zahvalil za izkazano zaupanje in pozval vse delegate k aktivnemu sodelovanju.

V nadaljevanju seje so delegati delavskega sveta delovne organizacije izvolili tudi izvršilni organ delavskega sveta — upravni odbor delovne organizacije in imenovali komisije in organe pri delavskem svetu delovne organizacije. Predsednik je delegate delavskega sveta seznanil, da bo konstituiranje organov in komisij delavskega sveta izvedeno na posebnih sejah.

Osrednja točka dnevnega reda ustanovne seje je bilo poročilo generalnega direktorja tov. Jančigaja o trenutnem gospodarskem položaju naše delovne organizacije. Najprej je čestital novoizvoljenim delegatom delavskega sveta in jim zaželel uspešno delo. Prisotne je seznanil z osnovnimi usmeritvami gospodarjenja za izpolnitev plana za leto 1986 in nekatere perspektivne usmeritve v srednjeročnem obdobju 1986—

Iva Sirotko — DS PFSR

»Ravno v tem času naše računovodstvo prehaja na nov računalnik, zaradi česar bi morali precejšnje število naših delavk poslati na ustrezen seminar. Vendar pa ni tako in se morajo te delavke izobraževati v svojem prostem času. To je trenutno velik problem, s katerim se srečujemo v naši delovni skupnosti, ki bi ga morali drugače — bolje rešiti.

Nujna je tudi čimprejšnja sprememba organizacijske sheme v DS PFSR. Novi delavski svet je že na svoji prvi seji sklenil, da bomo ob koncu aprila to opravili, saj so naši osebni dohodki nerazumno nizki v primerjavi z ostalimi v Litostroju, še posebej če upoštevamo odgovornost, kateri so izpostavljeni delavci naše skupnosti, ter pomen in zahtevnost našega dela. Upam, da bo ta sprememba uspela, saj bi s tem odpravili še marsikatero druge težave, ki so povezane z neustreznim nagrajevanjem naših delavcev.«

1990. Izpostavil je težave z likvidnostjo, katere še vedno rešujemo z najemanjem kreditov, posledica pa so seveda visoke obrestne mere. Kljub temu smo lahko z rezultati gospodarjenja zadovoljni, saj jih dosegamo v času močno zaostrenih razmer v celotnem gospodarstvu in s tem tudi v naši delovni organizaciji.

Vsi udeleženci seje so z vabilom prejeli tudi poročilo predsednika delavskega sveta, upravnega odbora delovne organizacije in vseh ostalih organov in komisij, ki jih je delavski svet imenoval pred dvema letoma. Tovariš Babič je v svojem poročilu poudaril, da je bilo za čas preteklega mandata značilno, da se je nadaljevala kriza samoupravnih ter družbenoekonomskih odnosov. To se je odražalo zlasti v inflaciji, padanju akumulativne sposobnosti gospodarstva, administrativnem omejevanju splošne, skupne in osebne porabe in s tem padanje življenjskega standarda delavca. Omenjena družbena gibanja so imela tudi vpliv pri samoupravnem delovanju in odločanju samoupravnih organov delovne organizacije. V tem obdobju so nas pestile likvidnostne in druge finančne težave, ki se sicer še vedno pojavljajo, vendar se trudimo, da bi jih obvladovali. Posebno pa smo lahko ponosni, da smo prav v tem obdobju prejeli najvišje priznanje, ki ga podeljuje naša družba delovnim organizacijam, nagrado AVNOJ.

Na koncu seje je predsednik delavskega sveta delovne organizacije delegatom preteklega mandata v zahvalo za njihovo delo izročil knjige.

I. Mav

Omeniti velja, da je sedanji delavski svet delovne organizacije že štiriindvajseti, od leta 1950, ko smo v naši delovni organizaciji izvolili delavski svet med prvimi v Jugoslaviji. Od takrat se je verjetno marsikaj spremenilo, saj je pristojnosti delavskega sveta v primerjavi s takratnimi veliko več, pa tudi število delegatov je vsako mandatno obdobje večje. Vmes je polnih 36 let razvoja samoupravljanja, 36 let izkušenj in prizadevanj za najboljše samoupravne odločitve. Ves ta čas pa smo se trudili, da smo v naš najvišji samoupravni organ delovne organizacije vedno volili ljudi, ki so s svojim delom in zanimanjem za družbena dogajanja dokazovali, da bodo upravičili naše zaupanje.

Predsednik delavskega sveta Janko Babič

Kakšni so vaši občutki ob ponovni izvolitvi za predsednika delavskega sveta delovne organizacije TZ Litostroja?

Z opravljanjem te naloge v obdobju 1984—1986 sem pridobil določene izkušnje, stališča in ogromno informacij. Vemo, da naloga predsednika tega našega osrednjega samoupravnega organa ni samo predsedovati sejam, temveč tudi biti prisoten na sejah kolegija in finančnega odbora, sodeluje pri mnogih osrednjih organih — od komiteja za SLO in DZS, v raznih komisijah in v odboru za izgradnjo družbenega standarda. Predsednik delavskega sveta prisostvuje vsem sejam upravnega odbora, dolžan pa je tudi poznati vsa samoupravna in druga dogajanja v tozdi in delovnih skupnostih. Iz vsega naštetega in na podlagi teh izkušenj so občutki ob drugi izvolitvi drugačni kot ob prvi. Ponovna izvolitev mi daje občutek, da sem pri svojem dosedanjem delu ravnal pravilno. To, da so vsi tozdi in delovne skupnosti potrdile kandidaturu, ki jo je pripravila sindikalna organizacija tozda PROD, skupaj z ostalima dvema družbenopolitičnima organizacijama, pa mi daje občutek velike odgovornosti pred celotnim kolektivom.

Katero so bile večje naloge, s katerimi se je DS DO ukvarjal v preteklem obdobju in katere bodo njegove osnovne naloge v prihodnjem?

Samoupravno smo načrtovali in na koncu z referendumom sprejeli načrt dela za prihodnjih pet let ter sprejeli podrobni plan za leto 1980. To so bile in so še osnove za nadaljnje delo. Stalno spremljanje načrta, primerjava dejanskega stanja z načrtom in sprejemanje ukrepov za realizacijo plana pa bodo naše glavne naloge tudi v prihodnosti.

V preteklem obdobju je delavski svet po zaključeni samoupravni razpravi sprejel številne dokumente ter nekatere pomembne akte. Od številnih bom omenil le tri:

- Samoupravni sporazum o skupnem prihodku,
- Pravilnik o delitvi sklada skupne porabe,
- Pravilnik o reševanju stanovanjskih potreb.

S tem, da smo se v preteklem letu odločili za investicijo v izgradnjo energetske opreme, bomo zadeve, ki bodo v zvezi s to investicijo, uvrščali na dnevne rede številnih sej delavskega sveta.

Sam gospodarski položaj, v katerem smo, ni lahak. Z likvidnostjo nismo zadovoljni, prav tako ne z realizacijo naročil, tudi inflacija bo v tem obdobju še vedno visoka — vse to pa bo zahtevalo od samoupravnih organov precej dela in prizadevanj. Čas je že, da pregledamo naše samoupravne akte, statut in noveliramo nekatere stvari v prihajajočem obdobju.

Katero napake bo treba odpraviti?

O napakah pri delu delavskega sveta po mojem mnenju ne moremo govoriti, govorimo lahko le o pomanjkljivostih. Ena izmed teh je, kako delujemo kot delegati, koliko smo dejansko vključeni v samoupravno dogajanje po tozdi in delovnih skupnostih ter v delavski svet delovne organizacije. Stalna pomanjkljivost v Litostroju je, da samoupravni organi v tozdi kot tudi na ravni delovne organizacije posvečajo premalo pozornosti temu samoupravljanju »nazven« — torej delegatskemu sistemu.

Kot drugo pomanjkljivost pa bi omenil prisotnost članov na sejah delavskega sveta. Vse seje so bile sklepne, vendar vedno s prisotnostjo, ki je bila le nekoliko večja od polovice. Sedaj, ko se je ta organ povečal na 87 delegatov, bo ta težava še večja. Vsi izvoljeni delegati se sej moramo udeleževati. Vsaj to. Seje so povprečno enkrat na mesec in pol. Mislim, da smo pri sklicevanju sej dovolj racionalni in da se jih delegati morejo in morajo udeleževati.

Naši predstavniki na kongresu ZSS

Na 11. kongresu Zveze sindikatov Slovenije smo imeli Litostrojcani pet svojih predstavnikov. Med njimi sta bila dva delegata, in sicer iz tozda PUM-Livarne Mira ŠČEK in Franc KRANJC ter Miha ŽILAVEC kot član Republiškega sveta ZSS, Miro PODBEVŠEK kot član Občinskega sveta ZSS in član ZS ZSJ in Ivan BAŠENC kot član odbora za izvedbo Republiškega tekmovanja kovinarjev.

Delegat številka 1591

Napisati nekaj o 11. kongresu Zveze sindikatov Slovenije sedaj, ko je že mimo in so vsi uradni poročevalci že vse povedali in napisali, je dokaj težko, zlasti še, ker ne želim stvari ponavljati. Zato bom strnila le nekaj misli in osebnih vtisov s kongresa slovenskih sindikatov, ki se je odlično pripravil in organiziran odvijal 21. in 22. marca 1986 v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Kaj je kongres? Kongres je obračun učinkovitosti sindikalnih prizadevanj v preteklih štirih letih, to je zaključni del številnih razprav in osnovnih organizacijah ZSS in mesto za dogovor o nadaljnjem delu ter za sprejem usmeritev in statuta ZSS. Kongres tudi izvoli novo vodstvo, ki izvaja sprejete usmeritve.

Letošnji sindikalni kongres je potekal v znamenju gesla »Hočemo, znamo, zmoremo«. Toda ali je res tako? Marsikateri član sindikata je že spoznal, da se ne zna učinkovito boriti za svoje pravice, marsikdo ne zmore vedno večjih obremenitev, pa tudi taki so, ki nočejo. Možnosti za učinkovitejšo delo sindikalnih organizacij je precej, samo izrabiti jih je treba znati, kajti nihče od zgoraj nam jih ne bo vsiljeval, če jih delavci ne bomo hoteli, znali in zmogli sami izkoristiti. V zmoti je tisti, ki misli, da sam kongres lahko spremeni ali razreši vse nakopičene težave današnjega časa.

Delegati so v številnih diskusijah na vseh teh komisijah in v pisnih sporočilih izrazili zahteve po odločnem premagovanju gospodarskih in drugih težav, po spreminjanju sedanjih razmer in potrdili pripravljenost članstva, da se spoprime z vsemi škodljivimi pojavi, ki zmanjšujejo učinkovitost naše organizacije. Sindikat naj ne bo le kritik, temveč naj z oblikami in metodami dela uveljavi učinkovitost sindikata predvsem v združenem delu, so poudarjali številni razpravljalci.

Mnogi so kongresu želeli prenesti sporočila iz baze, zato so se razprave večkrat prekrivale in ponavljale. Vse preveč razprav je bilo načelnih, zato so bile tiste redke razprave, ki so ponujale konkretne rešitve in osebno odgovornost, pozdravljene z dolgim aplavzom.

Sprejeta resolucija je izziv za vse člane Zveze sindikatov Slovenije, zlasti pa za njeno vodstvo, da naša organizacija postane organizacija dejanj in akcije. Kongresa ne moremo ocenjevati samo po njegovi revolucionarni naravnosti in jasnosti programskih in akcijskih usmeritev, temveč tako kot vsako svoje delo — predvsem po tem, ali smo uspešni pri uresničevanju dogovorjenega, torej po doseženem.

Zavedamo se, da ciljev in nalog ne bo lahko doseči. Približevanje ciljem in uresničevanje nalog je najbolj odvisno od pripravljenosti in usposobljenosti organov in organizacij sindikata za delo na vseh področjih.

Velikokrat smo že dokazali, da znamo in zmoremo, če hočemo. Odgovorno se vsi lotimo dela, da bomo lahko na naslednjem kongresu zapisali: hoteli smo, znali smo, zmogli smo.

Mira Šček

Pozdravna brzojavka

Delavci Titovih zavodov Litostroj iz Ljubljane pozdravljamo kongres Zveze sindikatov Slovenije, vsem delegatom želimo uspešno in plodno delo.

11. kongres Zveze sindikatov Slovenije poteka v težkih gospodarskih razmerah, vendar smo prepričani, da je kongres sklican v pravem času in bo kritično in celovito ocenil današnjo družbeno in gospodarsko situacijo.

Delavci Litostroja se zavedamo, da socialistično samoupravljanje in ustvarjalno delo nista le parola, temveč dejansko najvišji vrednosti življenja in temelj nadaljnega samoupravnega socialističnega napredka.

Vemo, da je naša temeljna usmeritev uresničevanje gospodarske stabilizacije kot edine alternative današnjega časa. Prizadevali si bomo za izpolnjevanje naših in skupnih družbenih ciljev z lastnim znanjem, dobrim in odgovornim delom in z uvajanjem sodobne tehnologije na podlagi lastnih znanstveno-raziskovalnih in inovativnih dosežkov.

Usmeritve 11. kongresa Zveze sindikatov Slovenije bomo delavci Litostroja dosledno izvajali in vložili vse svoje sile za nadaljnji razvoj samoupravne socialistične Jugoslavije.

Ljubljana, 21. marca 1986 Delavci Titovih zavodov Litostroj

Nujno je trdo poprijeti

(Nadaljevanje s 1. strani)

dek lastnih potencialov. S takimi tendencami se danes na področju hidroenergetske opreme srečujemo praktično na vseh svetovnih tržiščih, posebno tistih, ki jih vzdržuje bolj ali manj monokulturno gospodarstvo. Grčija je država, ki je povsem odvisna od ladjedelništva in morskega prevoznništva (poleg turizma, ribištva in skromnega kmetijstva), ki pa sta v svetovnih razmerah v hudi krizi. Vse to povzroča veliko nezaposlenost in strahotno potrebo po uvajanju novih industrij. V takih razmerah — in Grčija ni nikakršna izjema — je potem razumljiv interes oblasti, da v izgradnji tudi največjih razvojnih objektov kar najbolj zaposlijo obstoječe lastne potenciale. Vsakršen uspeh tujih izvajalcev del je tako pogojen z obsežnim prenosom znanja na domačo industrijo (običajno vsestransko nepripravljene na večje skoke v tehnološkem razvoju) in to ne glede na to, ali je to znanje koncentrirano pri manjšem ali večjem številu konkurentov.

Okorela in neprilagodljiva organizacija dela v Litostroju vsekakor ne prispeva k prilagoditvi novim zahtevam tržišča. Kljub vsemu pa do grškega partnerja vsaj za silo izpolnjujemo tovrstne pogodbene obveznosti (podobno kot za HE MENZEL-LET v Turčiji). Potrebno je omeniti osebne prispevke Antona Jenka iz tozda IRRP (in njegovih sodelavcev), Antona Kranjca iz tozda PZO in Franca Grosmana iz tozda MONTAŽA, ki uspešno premagujejo mentaliteto okolja, včasih kar hudo nerazumevajočega za vse tisto, kar Litostroju zagotavlja preživetje v družbi uspešnih svetovnih proizvajalcev hidroenergetske opreme.

Skratka: če nam je to všeč ali ne — moramo se navaditi na dejstvo, da je in bo pogoj za večino izvoznih poslov na področju hidroenergetike prenos znanja na proizvajalce dežel uvoznic. Za prilagoditev na to obliko poslovanja pa nikakor ne zadostuje entuziazem posameznikov, ampak tudi ustrezne kadrovske-organizacijske rešitve. Za le-te pa naša tozdravsko pogojena neodgovornost ne sme biti ovira.

Najpomembnejši izziv: nikakor z zamudo

Bralci našega časopisa so se imeli priložnost že v letošnji tretji številki seznaniti z razmišljanjem M. Čepurana o zamudništvu, ki Litostroju grozi, da ga izrine na seznam neresnih firm. Pomembno se zdi dodati predvsem to, da nam doma in še manj v tujini nihče ne more in noče podeliti koncesije, na podlagi katere bi si lahko brez velike škode privoščili neresno obnašanje. Zelo zelo nevarno je ob tem ostati ravnodušen.

In še zakaj pri HE Stratos ne smemo zamuditi?

Predvsem zato, ker bi v tem primeru morali plačati zelo velike kazni investitorju, saj bi mu preprečili pravočasen začetek izkoriščanja agregatov. Poleg tega pa smo odgovorni tudi do konzorcijskih partnerjev, ki bi jima morali povrniti penale za njun obseg del. Posebej to velja za grškega partnerja, ki mora pri delu striktno spoštovati ekonomiko in bi v takem primeru zanesljivo bil opravičen do odškodnine za dlje vezane sredstva in drugo posredno škodo. Pa pri vsem tem niso važne le materialne posledice! Velik vpliv na to, da smo vztrajali v boju za ta posel, je imelo tudi dejstvo, da bodo to prvi Litostrojevi turbini na tržišču Evropske gospodarske skupnosti, kar je — samo ob uspešno in kvalitetno opravljenem delu — neprecenljivega pomena za našo prihodnost. Če k temu dodamo referenčni pomen turbine zaradi njenih tehničnih značilnosti, je resnično zlahka najti dovolj motivov za polno angažiranje vsakega Litostrojčana, pa četudi je videti njegovo delo še tako nepomembno. Tudi tako drobna napaka, kot je dan prepozno skopirana risba, nepotrebno zadržani izdelavni nalog, tehnološko neobdelan ali nekupljen vijak, je lahko vzrok, da objekt ni pravočasno predan naročniku in tu so posledice, ki vrednostno večti-sočkrat presegajo letni zaslužek kogarkoli izmed nas.

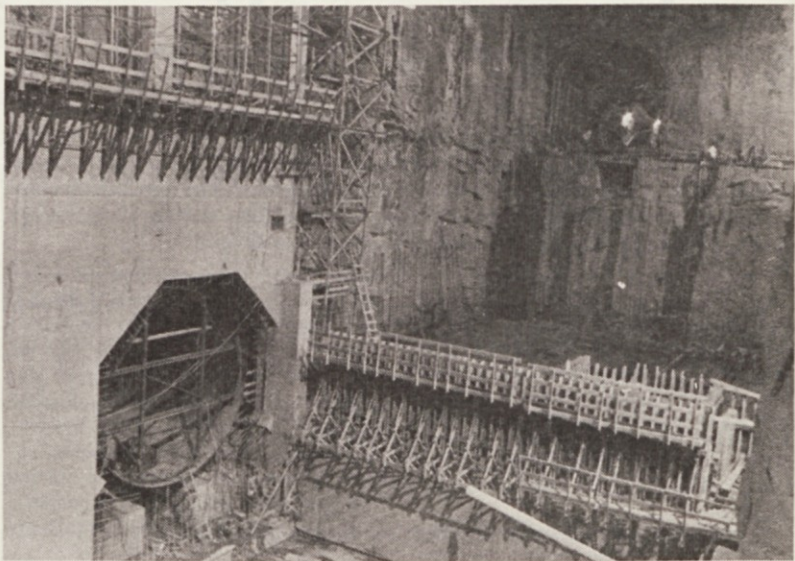
Dela na gradbišču sicer s prekinitvami dobro napredujejo. Izkop gradbene jame je končan, prav tako tlačni cevovod in gradbišče čaka na veliko betona in — našo opremo. Časa za omahovanje je resnično zmanjkalo.

Optimizem

Pa vendar! Težki nalogi navkljub moramo in bomo opustili del vsakodnevnih slabosti. V prvi vrsti bomo skrajšali čas razpisovanja, tehnološke obdelave dokumentacije in drugih »neproizvodnih« aktivnosti. Mesec preveč porabljenega časa v teh fazah je enak mesecu, »ko se komada v delavnici nihče ne pritakne«, kar pa je seveda vsakomur precej bolj na oči. Predvsem pa se bomo o vsakovrstni problematiki, ki bi utegnila vplivati na kvalitetno in pravočasno izpolnitev načrtovanega, **OBVEŠČALI**. Že površni opazovalec proizvodnega procesa lahko vidi, da je tvoja na videz nepremostljiva težava vendarle rešljiva, le pravega sodelavca je treba najti, ki ima potrebne izkušnje, znanja, vpliv ali kar že je potrebno, da se stvar uredi v skupno korist.

In še nekaj: V navado so nam prišla izredna stanja v zaključnih fazah posameznih naročil. Naj bo tokrat izredno stanje že sedaj — mogoče spoznamo, da je odgovorno delo lahko zelo vsakodnevna navada.

J. Ocvirk

Tlačni cevovod je že pripravljen za priljučitev spirale (Foto: Franc Grosman)

Litostrojski pihalni orkester je s svojimi koračnicami pozdravil delegate XI. kongresa Zveze sindikatov Slovenije (Foto: L. Javornik)

Povsod zaželeni

Sindikalni pihalni orkester Litostroj je v preteklem letu, evropskem letu glasbe, deloval nadvse uspešno. Vse naloge je izpeljal z zagnanostjo, navdušenostjo pa tudi z veliko mero samoodpovedovanja.

Kako se je vključeval v kulturno podobo Litostroja v tem obdobju in kakšne so bile kulturne potrebe ter zanimanje uporabnikov v našem in širšem prostoru?

Zanimanja in potreb po tej vrstni glasbe je bilo več, kot smo zmogli izpolniti. Včasih so nas želeli poslušati istočasno na dveh mestih, kar pa resnično ni bilo mogoče. V takšnih primerih smo zaprosili za pomoč druge orkestre in tako smo izpolnili večino želja in potreb.

V letu 1985 smo imeli 58 javnih nastopov, od tega smo 31-krat nastopali na raznih koncertih, proslavah, obletnicah ali manifestacijah, 26-krat pa smo igrali na pogrebih in žalnih komemoracijah.

Bili smo prisotni skoraj na vseh prireditvah v naši delovni organizaciji, krajevni skupnosti in občini, na vseh pomembnejših prireditvah na ljubljanskem področju in drugod, nastopali pa smo tudi v nekaj krajih v Bosni in Hercegovini — na Kozari v Ljubiji in Prijedoru.

Med najpomembnejšimi nastopi naj omenimo sodelovanje na srečanju pihalnih orkestrov Ljubljana v Kulturnem domu Španski borci, našo kvaliteto pa smo pokazali predvsem na 8. tekmovanju Združenja pihalnih orkestrov Slovenije v koncertnem programu, ki je bilo v Mariboru. Tekmovali smo v drugi težavnostni stopnji in smo, brez sodelovanja enega samega poklicnega glasbenika v orkestru, dosegli srebrno priznanje. Prav tako smo bili veseli tudi državnega odlikovanja — reda dela s srebrnimi žarki, ki smo ga prejeli na slavnostnem koncertu jeseni v Mostecu ob 35-letnici našega delovanja. Ob tej priložnosti smo izdali tudi malo gramofonsko ploščo in jo razdelil med delavce kolektiva. V Mostecu je bil v gosteh tudi prijateljski orkester in Proseka pri Trstu. Imeli smo promenaadni koncert na prostem — pred Cankarjevim domom.

Za dan republike bi morali igrati v Splitu, pa smo zaradi preobremenjenosti koncert preložili na letošnje leto. Pred novim letom pa smo kar pet dni igrali v sprevedu dedka Mraza po ljubljanskih ulicah.

Da smo lahko izvedli tolikšno število kvalitetnih nastopov, je zasluga vseh članov orkestra (sedaj jih je kar (62), tistih, ki so nešteto ur vadili doma in na vajah, ki so sodelovali vedno in povsod, ne glede na slabo vreme, mraz in druge neugodne razmere. V lanskem letu smo imeli 89 skupnih vaj orkestra in 22 skupnih vaj z določenimi skupinami instrumentov. Izračunali smo, da smo bili 58-krat v uniformah, skupaj pa smo delali kot družina 169 dni, torej kar pet mesecev v letu.

Z ogromnimi odrekani in žrtvovanjem prostega časa je rasla naša kvaliteta in danes se lahko postavimo ob bok marsikateremu priznanemu pihalnemu orkestru. Seveda pa nas uspehi ne smejo uspavati. Nadaljevati moramo utrto pot, še naprej mora naša kvaliteta rasti. V naše vrste želimo privabiti še več glasbenikov, predvsem mladih, in jih na naše stroške šolati v glasbeni šoli, v oddelku, ki bo ustanovljen pri nas. Veliko, čimveč moramo vaditi, seveda pa ne smemo zanemariti glavne motivacija, čimveč nastopati da ljudje spoznajo naše delo in da uživajo ob poslušanju. Še naprej se moramo srečevati tudi z drugimi pihalnimi orkestri, izvajati koncerte doma in na gostovanjih, se udeleževati tekmovanj pihalnih orkestrov ter tako primerjati in ocenjevati svojo kakovost.

Načrtov imamo veliko — od izboljšave dela in delovnih pogojev, vzgoje in izobraževanja glasbenikov, vodij sekcij, udeležbe na seminarjih za dirigente in predvodnike orkestra itd.

Nabaviti želimo vsaj nekaj novih instrumentov, saj so prav vsi že izrabljeni in odpisani, a za to nimamo potrebnih deviznih sredstev, niti nismo zmožni astronomskih cen. Dopolniti moramo manjkajoče uniforme, saj je nekaj mladih članov še brez nje. Pridobiti moramo še več notnega materiala, novih skladb. Tridesetletna želja po dodatnih prostorih se nam bo kmalu izpolnila. TOZD ZSE nam je v nekdanji pralnici odstopil prostore, ki jih ravno zdaj adaptirajo. Tako bomo pridobili prostore za arhiv, garderobo in vadbeni prostor za praktični pouk oddelka glasbene šole za potrebe litostrojskega pihalnega orkestra.

Danes nas je v orkestru 62. Veseli nas, da se ta vrst glasbe še širi in to vedno bolj. Spremlja nas skozi vse življenje in navsezadnje jo tudi potrebujemo. Naš orkester je član ZKO Ljubljana-Šiška, povezujemo se s pihalnimi orkestri iz Slovenije in iz zamejstva v Združenju pihalnih orkestrov Slovenije, kjer deluje preko 3000 godbenikov. Poslovno strokovne stike pa združujemo tudi z obema poklicnima pihalnima orkestroma v Ljubljani in to z Godbo Milice in JLA.

Zahvaljujemo se vsem delavcem Litostroja in vsem, ki nas radi poslušajo, predvsem pa KOOS za pomoč pri delovanju orkestra.

V. Tomc

Na podlagi določil 49. in 58. člena Pravilnika o reševanju stanovanjskih potreb delavcev in po sklepu delavskih svetov tozdov Institut, Prodaja, Nabava, Livarne, PZO, Obdelava, Montaža, TVN, PPO, PTSE, IVET, ZSE, SŠTS in delovnih skupnosti PFSR in SSP objavljamo

RAZPIS

za dodelitev stanovanjskih posojil

Na razpis se lahko prijavi delavci, če — nimajo stanovanja, — imajo premajhno stanovanje glede na opredeljene stanovanjske standarde, — imajo nefunkcionalno stanovanje, ker je brez ustreznih prituklin, — stanujejo v barakah in provizorijih oz. stanovanjih, ki ne ustrezajo sanitarno — higienskimi pogojem, — imajo litostrojsko družbeno stanovanje ustrezne velikosti glede na opredeljeni stanovanjski standard in zaprosijo za stanovanjsko posojilo s tem da podpišejo izjavo, da bodo izpraznili družbeno stanovanje skupaj z vsemi uporabniki.

Pomoč pri reševanju stanovanjskega problema se pod enakimi pogoji zagotavlja tudi upokojenim delavcem, če pred upokojitvijo niso imeli rešenega stanovanjskega vprašanja.

I. ZA DODELITEV STANOVANJSKIH POSOJIL BOMO DO KONCA LETA 1986 NA RAZPOLAGO SREDSTVA V VIŠINI:

— Institut	34.000.000 din
— Prodaja	19.000.000 din
— Nabava	14.000.000 din
— PUM	35.000.000 din
— PZO	22.000.000 din
— Obdelava	50.000.000 din
— Montaža	30.000.000 din
— TVN	20.000.000 din
— PPO	21.000.000 din
— PTSE	17.000.000 din
— IVET	24.000.000 din
— ZSE	8.000.000 din
— SŠTS	11.000.000 din
— PFSR	13.000.000 din
— SSP	19.000.000 din

Delavec dobi stanovanjsko posojilo za naslednje namene:

— nakup stanovanjske hiše ali stanovanja, — graditev ali dograditev stanovanjske hiše ali stanovanja, — zadružna gradnja družinske hiše ali stanovanja, — adaptacija stanovanjske hiše ali stanovanja v zasebni lasti.

Delavec, ki zaprosi za stanovanjsko posojilo, mora izpolnjevati še naslednje pogoje:

— da ima za gradnjo ali dograditev individualne stanovanjske še veljavno gradbeno dovoljenje, ki ni starejše od 10 let (TOZD PTSE 8 let); — da ima za nakup stanovanja ali stanovanjske hiše prodajno pogodbo ali sporazum o nakupu stanovanja ali pogodbo o premoženjskopравnih odnosih s stanovanjsko zadruzo ali rezervacijo oz. zagotovilo nakupa stanovanja; — da objekt, ki ga kupuje, gradi ali adaptira, ni oddaljen od sedeža DO več kot 40 km, razen za delavce, ki se dnevno vozijo na delo in gradijo objekt v kraju svojega prebivališča (razdalja se ugotavlja po avtokarti); — da ima za adaptacijo predračun z opisom del pooblaščen OZD oz. obrtnikov, veljavno gradbeno dovoljenje oz. odločbo o prigrasitvi del (predračun mora biti usklajen s prigrasitvijo del); — da ima zagotovljena vsa druga sredstva za nakup ali adaptacijo, vključno z obvezno lastno udeležbo;

— da je kreditno sposoben.

Delavec pred upokojitvijo, ki sicer izpolnjuje vse ostale pogoje, z izjemo 3. alineje predhodnega besedila, in zaseda litostrojsko stanovanje, se lahko prijavi na razpis za stanovanjsko posojilo, če poda pismeno izjavo, da bo izpraznil stanovanje skupaj z vsemi uporabniki za potrebe DO.

Rok za prijavo na razpis je od 15.—30. aprila 1986.

Prijave, ki bodo vložene po izteku roka, se ne bodo upoštevale.

Prijavo na razpis za ustrezno obliko reševanja dobijo delavci pri predsedniku stanovanjske komisije TOZD/DS, kateremu tudi oddajo izpolnjeno prijavo s popolno dokumentacijo, ki jo je potrebno priložiti v skladu z določili pravilnika.

Prijavo izpolnijo vsi delavci, ki nameravajo reševati svoj stanovanjski problem s pomočjo TOZD/DS, ne glede na to, da so že oddali svojo vlogo ali drugače obvestili KSS — Stanovanjski oddelek o svojem stanovanjskem problemu.

Predsedniki stanovanjskih komisij so:

DS SSP	Vinko Štruklec	int. let. 1357
PUM	Ivan Bašneč	int. tel. 2008
PTSE	Drago Dečman	int. tel. 9034
Montaža	Jože Avbelj	int. tel. 4041
TVN	Brane Živković	int. tel. 5043
IRRP	Drago Lesjak	int. tel. 1653
IVET	Jure Remih	int. tel. 8030
Obdelava	Jovan Simić	int. tel. 3037
PZO	Janez Žmavc	int. tel. 6023
PPO	Anton Košiček	int. tel. 7055
DS PFSR	Slavka Horvat	int. tel. 1411
ZSE	Nataša Fister	int. tel. 1013
Nabava	Tahir Malagić	int. tel. 1777
SŠTS	Miroslava Čater	int. tel. 1802
Prodaja	Tomaz Štembal	int. tel. 1561

PODATKI, KI BODO OSNOVA ZA IZRAČUN VIŠINE MOŽNEGA STANOVANJSKEGA POSOJILA ZA LETA 1986

V skladu z določili 79. in 84. člena Pravilnika o reševanju stanovanjskih potreb objavljamo podatke, ki jih bomo uporabljali pri izračunu višine možnega stanovanjskega posojila v letu 1986 in sicer:

1. Povprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega v preteklem letu v SR Sloveniji znaša 54.967.- din.

2. Končna cena gradnje stanovanj v SR Sloveniji za leto 1985 znaša 90.610.- din.

3. Valorizacijski količniki za preračunavanje že dodeljenih posojil v preteklem letu so naslednji:

— za leto 1976	16,77
— za leto 1977	15,00
— za leto 1978	12,90
— za leto 1979	10,62
— za leto 1980	7,66
— za leto 1981	5,49
— za leto 1982	4,50
— za leto 1983	3,23
— za leto 1984	1,96
— za leto 1985	1,48
— za leto 1986	1,00

KSS — stanovanjski oddelek

VSakoletni pregled kulturnega življenja

Uspehi in tegobe šišenske kulture

V četrtek, 13. marca 1986, je bila v Domu krajanov v KS Edvard Kardelj v Tacnu 8. konferenca Zveze kulturnih organizacij občine Ljubljana-Šiška. Udeležilo se je več kot sedemdeset delegatov kulturnoumetniških društev in sekcij, med njimi tudi predstavniki litostrojskega mešanega pevskega zbora, pihalnega orkestra in kulturnega društva naše šole.

Po izvolitvi delovnega predsedstva konference je sledilo obsežno poročilo predsednice ZKO Ljubljana-Šiška tovarišice Majde Lenič in predsednikov odborov. V občini deluje šest kulturnoumetniških društev (Svoboda Šentvid, Svoboda Medvode, Oder treh herojev Pirnice, Oton Župančič Sora, Fran Saleški Finžgar Sorica in KUD Ivan Novak-Očka Tacen).

Šolska kulturnoumetniška društva delujejo na vseh 16 osnovnih šolah, treh srednjih šolah in na glasbeni šoli Franca

Šturma. Poleg naštetih KUD-ov delujejo tudi kulturna društva in sekcije v sindikalnih organizacijah po delovnih kolektivih: osem pevskih zborov, trije pihalni orkestri in ansambli ljubljanskih mažoret, ki delujejo v okviru litostrojskega pihalnega orkestra. V občini imamo tudi znano folklorno skupino Emona. Poklicnih kulturnih ustanov nimamo, s kulturo se amatersko ukvarja 863 članov in več kot 3000 učencev v šolah.

Iz vsega tega je razvidno, da je

kulturno življenje v občini precej razvejano in bogato in, kar je še pomembnejše, vsi v to vlagajo svoj prosti čas in veselje, za kar seveda zaslužijo priznanje in pohvalo.

Seveda pa amaterje pesti kup nerešenih težav — od nezadostne finančne pomoči do pomanjkanja primernih prostorov, ne le za delo skupin, temveč tudi za osrednje kulturne prireditve. Tako nimamo v vsej občini nobenega primerne (primerno velikega in zadovoljivo opremljenega) odra za zahtevnejše gledališko delo in tako pride do težav pri gostovanjih drugih gledališč. Tako je lani ob gostovanju gledališča iz Makedonije več kot pol kulis ostalo na kamionu, kar vseh niso mogli postaviti na oder. Vodnikova domačija je sicer zažvela, vendar je zmanjkalo denarja za ureditev podstrešja iz dvoranice v dvorišni stavbi, torej prav za prostore, kjer bi se Šiškarji lahko zbirali na prireditvah.

Kljub vsem tem težavam je bila gledališka dejavnost v Šiški izredno bogata — je v svojem poročilu poudaril predsednik odbora za gledališko in kulturno dejavnost Peter Militarov. Tako je bilo v letu 1985 v vsej občini 23 gledaliških premier domačih gledaliških skupin, od tega 5 krstnih uprizoritev, pa 73 otroških in mladinskih premier ter 74

gostovanj drugih gledališč — poklicnih in amaterskih. Kolikšno število ljubiteljskih gledaliških delavcev stoji za temi predstavami! In to ne le tistih, ki jih vidimo na oderu, temveč tudi tistih za njim. Druži jih navdušenje in veselje do igranja. Dotacije družbe za eno predstavo so zelo skromne — povprečno 7 starih milijonov v Pirnicih in Medvodah, Senici in Tacnu. Naše najboljše amatersko gledališče Oder treh herojev Pirnice pa je nastopil celo na Boršnikovem srečanju slovenskih poklicnih gledališč v Mariboru, na srečanju v Beljaku na avstrijskem Koroskem in na BEMUSU v Beogradu.

V Šiški vsako leto prirejamo Ostrovrharjeva srečanja in Šišenske večere ter prikažemo delovanje na prireditvah v okviru Naše besede.

Odbor za glasbeno dejavnost ima dva odseka: za vokalno in za instrumentalno glasbo. V občini deluje 16 pevskih zborov s 320 pevci in pevkami, mednje spada tudi mešani pevski zbor Litostroj. Pevci sodelujejo na prireditvah, kot so srečanje odraslih pevskih zborov občine Ljubljana-Šiška, na prireditvi Pesem na vodi (na Zbiljskem jezeru), Pesmi na Šmarni gori,

na pevski reviji Naši dosežki v Cankarjevem domu in na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični. Šišenski pevci so imeli v letu 1985 kar 48 samostojnih koncertov in pet snemanj za RTV Ljubljana.

Poročilo odbora za instrumentalno glasbo je podal njegov predsednik tovariš Blagoje Ilič. V občini sodelujejo pihalni orkestri — Vodice, Donit Medvode in Litostroj. Sodelovali so na srečanju pihalnih orkestrov Ljubljane v Kulturnem domu Španski borci. V preteklem letu sta dva orkestra praznovala obletnici — Vodice 10- in Litostroj 35-letnico delovanja. Ob tej priložnosti so Litostrojčani izdali malo gramofonsko ploščo, pa tudi sicer so se dobro odrezali na tekmovanju pihalnih orkestrov Slovenije v Mariboru, kjer so v drugi težavnostni stopnji dosegli odlično drugo mesto.

Delegati so nato obravnavali in sprejeli dopolnila in spremembe statuta ZKO in izvolili novo vodstvo organov ZKO. Predsednik ZKO Ljubljana-Šiška je tovarišica Majda Leničeva, podpredsednika pa sta Brane Praznik in Blagoje Ilič. Izvolili smo 10 predsednikov strokovnih odborov, v nadzorni odbor pa smo izvolili še enega Litostrojčana — Maksa Kričaja.

V. Tome

18. MAREC,
HALA TIVOLI

Medtem ko čakam na začetek koncerta, razmišljam, kaj pravzaprav lahko pričakujem od te ženske, ki je že del legende, poznana bolj zaradi pokojnega moža, nekdanjega Beatla Johna Lennona.

Da, uganili ste. To je Yoko Ono.

Razmišljam in ugotavljam, da ne vem veliko o njej, še letnice rojstva ne, v petdesetih letih je prišla z Japonske v New York in bila bolj nepoznana kot poznana avantgardna umetnica na več področjih. Z Lennonom sta se prvič srečala leta 1966, ko je razstavljala v Londonu. Od takrat sta bila stalno v zvezi s pismi precej nenavadnih vsebin (npr.: NE POZABI DIHATI). Maja leta 1968 sta pri coventryjski katedrali posadila vsak svoj želod za mir in preprostost, novembra istega leta pa se je John razvezal od svoje žene Cynthia in z Joko sta začela plodno umetniško sodelovati. Izdala sta eksperimentalni album »Unfinished Music No.: 1 — Two Virgins« (Nedokončana muzika 1 — Dve devici).

Sledila je poroka v krogu najožjih prijateljev v Gibraltarju 20. marca leta 1969.

Medene tedne sta preživela v Amsterdamu, v postelji Hiltonovega hotela in propagirala svoje skupne mirovne načrte. Na Dunaju sta prikazala film »Rape« (posilstvo), nato v hotelu Sacher med tiskovno konferenco, zavita v vrečo na mizi, odgovarjala novinarjem. Drugo »vrečenje« je bil protest proti ameriški politiki v Montrealu. Takrat so se jima pridružili Timothy Leary, Murray the K in nastala je pacifistična

na himma »Give Peace A Chanse«. Posneli so jo kar v hotelu.

9. oktobra 1975 je Yoko rodila sina Seana Ono Lennona, ki je njen drugi otrok. Deklico Kyoko je imela v zakonu s prvim možem Tonyjem Cocom.

Septembra 1980 sta skupaj z Lennonom posnela album »Double Fantasy«, na katerem sta imela vsak po 6 pesmi, v glavnem ljubezenske iz njunega družinskega življenja, ki ga je kmalu nato 8. decembra končal Mark Chapman s streli v prsi Johna Lennona.

Torej, razmišljam dalje, Joko Ono poznam samo preko slavnega Beatla

MLADOST S SPOMINI NA TITA

Titova štafeta - simbol mladih

Vsako leto se veselimo in težko pričakujemo naš dan, katerega je Tito proglasil in podaril mladi jugoslovanski generaciji. Za vse nas mlade je petindvajseti maj svojevrstno doživetje, katero vsakemu izmed nas odtisne pečat prijateljstva in medsebojnega razumevanja.

Vsako leto se mladi Jugoslavije odpravimo na dolgo pot po svoji domovini z najdražjimi simboli naših src, štafeto palico. Budno jo spremljamo, gledamo, nosimo, si jo podajamo v tisočih parih naših rok, rok delavcev, mladincev in mladink, kmetov, intelektualcev, vojakov... Vsakdo jo hoče prijeti ali vsaj videti. Cicibani, pionirji hrepenijo po tem, da bi jo nekoč tudi oni občutili in nosili v svojih dlaneh, visoko dvignjeno nad glavo, kot simbol mlade jugoslovanske generacije, kot željo Tita za složno ter napredno borbeno mladino sodobnega časa. Ta simbol, katerega vsi najgloblje spoštujemo, potuje vsako leto skozi vasi, kraje, mesta, republike, kot goreča

želja prijateljstva in ljubezni med mladimi republik in avtonomnih pokrajin.

Z neizmernim zanosom smo jo nosili, dokler je še bilo srce našega Tita, nosili smo jo kot voščilo in prisrčen pozdrav za rojstni dan.

Res ponosen in nadvse srečen je bil tedaj tisti, ki je to našo palico predal osebno našemu Titu, človeku, ki ni nikoli zapostavljal nas ne naših nazorov in našega dela ter ambicij. Vzdušje ob takratnih predajah štafete je nepozabno za mlado generacijo. Izročali smo jo človeku, za katerega smo takrat živeli, delali in ustvarjali nove in nove poti prijateljstva. Občutki takratnega časa so bili nekaj spontanega, naravnega, kar mlade-

mu človeku nehoti privre iz srca. Že sama misel na takratne čase in poti naše štafete, ter cilj, kam bo predana, je bila vznemirljiva. Od navdušenja je marsikomu zadnjemu nosilcu zmanjkalo besed, ko je stal na tribuni pred Titom. Takrat so govorile oči, nasmeš ustnic, srce pa je divje razbijalo v prsih vsakogar, ki je te prizore opazoval. Vsa ta doživetja so se globoko vtisnila v spomin, okoli njih so se spletale misli še leta in leta.

Tako smo občutili takrat vsi mladi v Jugoslaviji, saj Tito je bil več kot se da to zapisati na skromen papir.

Tudi zdaj si našo štafeto podajamo iz rok v roke, tudi zdaj z njo potujemo po svoji lepi domovini, tudi zdaj jo pozdravljamo s ponosom — pa vendar... ne čutimo več tistega zanosa, navdušenja, kot smo ga čutili pred leti s Titom.

Imamo svojo štafeto mladosti, imeli jo bomo še naprej kot spomin na Tita, kot obvezo vseh nas, da kujemo prijateljstvo

in slogu med mladimi v Jugoslaviji. Pa vendar smo prikrajšani za nekaj nam najdražjega in najsvetejšega, nimamo več Tita, njegovih nasvetov, zahtev, želja. Nimamo več trenutkov veselja in radosti z njim. Vseeno pa bomo štafeto še nosili, si jo predajali in prinašali vsako leto na staro mesto našega glavnega mesta Beograda. Ostaja nam kot spomin, ostaja nam kot naloga, ki jo je zastavil Tito. Uresničevati pa jo moramo mladi z vso zavestjo, razumom in borbenostjo. Še vedno bomo z njo spletali nove in utrjevali stare prijateljske vezi, ona nas povezuje in zavezuje, da pokažemo tudi ostalim, kakšna je naša zavest do domovine in prijateljstva. Potovala bo po dolgem in počez po naši domovini, nosila jo bo enotna jugoslovanska mladina. Zavedamo se in ponosni smo, da živimo in delamo v naši Jugoslaviji, zato bomo, tudi v prihodnje kot Titova mladina, zidali poti prijateljstva enotnosti.

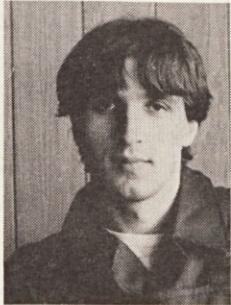
Izgubili smo plemenitega prijatelja, ostali so nam njegovi nasveti in zgled, po katerem se je vedno in častno ravnati. Štafeta pa je samo skromen spomin in simbol nanj.

Peter Saje

Njim smo zaupali

Matjaž JELOVČAN
Ne ve, kaj pomeni beseda — prosti čas!

Sead SIJAMHODŽIĆ
Strojni tehnik, strugar, karateist, pesnik, udarnik... vse v eni osebi

Dora OBLAK
Po napornih športih rada kvačka in tako združuje prijetno s koristnim

Milenko ERKIĆ
Veliko bere in tako izpopolnjuje svoje znanje sloveščine

Peter SAJE
Družinsko življenje mu ni zadnja skrb

Ker je delo mladine odvisno od tega, kako je organizirano in vodeno, smo se odločili predstaviti tiste, ki jim je zaupana ta naloga. Ker je preveč, da bi predstavili vseh petnajst predsednikov naenkrat, smo se odločili, da bomo to opravili v treh številkah »Litostrojčan«. Zato boste v naslednjih treh mesecih imeli priložnost zvedeti nekaj več o predsednikih osnovnih organizacij ZSM naših tozdov. Prvi naj bi prišli na vrsto tisti, ki so imeli najprej volilno-programске konference. Zato vam tokrat predstavljamo predsednike mladinskih organizacij iz tozdov IRRP, Obdelava, Nabava, TVN in IVET.

Matjaž JELOVČAN je najmlajši izmed predstavljenih predsednikov. To funkcijo so mu zaupali v tozdu IRRP. V Litostroj je prišel leta 1982. Zdaj je zaposlen kot konstruktor v Institutu. To delovno mesto je dosegel z izobraževanjem ob delu (pravkar končuje strojno tehnično šolo).

V mladinski organizaciji je že dolgo aktiven, izkazal se je z delom v komisijah za MDA in kulturo. Letos je kot delegat mladine Litostroj član predsedstva mladinske organizacije občine Ljubljana-Šiška, obenem pa tudi član družbenopolitičnega zbora občine. Je tudi predsednik

Centra interesnih dejavnosti mladih Šiške. Poleg vseh dolžnosti, ki jih bo moral opraviti, optimistično gleda na svoje delo v IRRP. Verjame, da z akcijo »male hidroelektrarne« lahko mlade v velikem številu pritegne k delu mladinske organizacije. Tako široka akcija je izziv za vsakega posameznika, obenem pa je to tudi njegova dolžnost. Mladi smo močni le združeni. Združujemo se predvsem za ustvarjanje skupnih interesov. Skupen uspeh pa omogoča uspeh tudi vsakemu posamezniku.

Sead SIJAMHODŽIĆ se je po končani poklicni šoli zaposlil v orodjarni v tozdu Obdelava. Od leta 1977, ko je prestopil vhod delovne organizacije, se je uspel trikrat udeležiti mladinskih delovnih akcij in se seveda vsakokrat vrniti z udarniško značko. Medtem je ob delu končal strojno tehnično šolo. Vendar, ker se mu je struženje tako priljubilo, še vedno dela za stružnico. Pri tem delu je velik strokovnjak, saj je na tekmovanju kovinarjev dokazal, da je najboljši strugar v Litostroju.

Z vedno odprtim in tovariškim nastopom si je pridobil zaupanje sodelavcev in zato so ga izvolili za predsednika mladinske organizacije. S svojim delom bi rad delo mladine dvignil na raven športne komisije. Le z resnejšim delom lahko mladina postane enakopravna ostalim družbenopolitičnim organizacijam. Rad

pa bi dosegel tudi to, da mlad človek ne bi bil »samo pripravek prihodnosti, ki nikoli ne bo uspela«.

Dora OBLAK — bo v naslednjem mandatnem obdobju vodila delo mladinske organizacije v tozdu Nabava. V našo delovno organizacijo je prišla leta 1983. Opravlja delo knjigovodje. Obenem si s študijem ob delu na srednji ekonomski šoli izpopolnjuje svojo izobrazbo.

S svojim delom si je priborila zaupanje mladih iz Nabave. Tako je že v prejšnjem mandatnem nadomeščala predsednico mladine. V tej dobi je spoznavala, kje so napake pri delu mladih in se bo zagrinila borila za njihovo odpravo, seveda z vsestransko pomočjo mladih iz Nabave. Izbrala je metodo boja mnenj in stališč. Vsak mladinec oziroma mladinka bo motiviran za sodelovanje pri delu mladinske organizacije, saj bo upoštevano mnenje vsakogar. To pa je tudi tisto, kar želimo doseči. In če bo mlad človek čutil večjo pripadnost svoji organizaciji, bo tudi mladinska organizacija v okvirih tozda in delovne organizacije nekaj pomenila.

V tozdu TVN bo na čelu mladinske organizacije Milenko ERKIĆ. V delovno organizacijo je prišel leta 1981. Zdaj ga lahko najdete v delavnici za montažo transportnih vozil. V mladini je opravljal svoje naloge v komisiji za MDA. Udeležil se je petih mladinskih delovnih akcij in v spomin so mu ostale štiri udarniške značke. Mnenja je, da je vsak mladinec sposoben delati več in bolje, le da je za to pravilno stimuliran. Ne smemo preveč ločevati dela v mladinski organizaciji od dela na delovnem mestu. Saj je osnovno merilo za uspešnost mladinskega dela njegov prispevek k uspehu njegovega tozda. In če je to delo premalo cenjeno, mlad človek ne čuti potrebe za sodelova-

nje ne v mladinski ne v drugih družbenopolitičnih organizacijah. Zato bodo mladinci v tozdu TVN izdelali podroben plan in ga po svojih najboljših močeh izpolnili.

Peter SAJE je v tozdu IVET že drugič zaporedoma izvoljen za predsednika mladine. V Litostroju se je zaposlil leta 1980, po končani šoli v ICL. Ker je čutil, da lahko doseže več, se je vpisal v strojno tehnično šolo ob delu in jo letos končuje. Na delovnem mestu delovodje vzdrževanja pa je že dokazal svoje kvalitete.

V mladinski organizaciji je Peter že star znanec, saj že več let dela aktivno na nivoju delovne organizacije. V obdobju 1984—1985 pa je bil tudi delegat v občinski konferenci, vendar je zaradi osebnih razlogov prosil za zamenjavo. Mnenja je, da imajo delegati v občinski konferenci premalo vpliva na kreativnejše in boljše delo. V naši delovni organizaciji je zaradi slabih medsebojnih odnosov delo neučinkovito. Moti ga tudi to, da mnogi sprejemajo funkcije zaradi osebnih interesov in ustvarjanja lastne kariere. Mlade v svoji osnovni organizaciji bo zainteresiral za delo s konkretnimi akcijami, kot so športna srečanja in akcije v gospodarstvu. S tem bo vsak mladinec našel nekaj zase in bo vedel, zakaj je član mladine. Vsakemu članu se želi približati kot prijatelj, ne pa kot nekdo, ki je višji od njega. Želi pa si tudi več sodelovanja na vseh drugih nivojih. Če ne drugače, vsaj toliko, da se mladi med sabo spoznajo.

Kot je razvidno iz pogovorov z našimi predsedniki, ni nikakršne skrbi za šablonsko delo, saj so odgovori in načrti tako različni, kot so različni tozdi med seboj. Zato upamo, da bodo vsi svoje načrte izpolnili, seveda pa bodo pri tem rabili pomoč vsakega posameznika.

V. J.

Yoko Ono (Foto: J. Čeh)

in malo zaradi dobrodelnih akcij ter denarnih podpor, o katerih se je razpisalo tudi naše časopisje. Koncert se je začel. Na oder je prišla majhna postava v beli široki obleki. Trudim se, da bi razumel, kar govori in poje, medtem pa pridno pritiskam na sprožilec fotoaparata.

Konec?! Hodim po Celovški in si požvižgavam zadnjo pesem »Give Peace a Chanse« Vesel sem in zadovoljen, pa tudi poslušalstvo je delovalo precej zadovoljno. Razmišljam dalje in si požvižgavam refren... Morda pa le ima prav ta Yoko... »Dajmo miru šanso«.

Ju

Stal sem pred zidom, molče.
Kamenje je grozilo, da me bo pokopalo pod seboj.
Človek je čudna žival, sramuje se svojih nagonov, se skriva med pregovori, ko jih je prijel z napačne strani.
Kamenje je deževalo, mi zadajalo krvaveče rane in me prikovalo na mesto.
Sicer pa, kam bi zbežal? Povsod so ljudje!
Roko so mi pustili zunaj, kos mesa, oprt na zid.
Rosa se je mešala s strjeno krvjo. V žarkih jutranjega sonca se je zablščal napis na zidu, »ERARE HUMANUM EST!«
Kako živalsko ste moteni.

Jure Čeh

Roboti in robotizacija izdelovalnih

Lansko leto smo v tozdu v okviru blagovne skupine preoblikovalne opreme (opreme za obdelavo kovin in nekovin) prevzeli nalogo razvijati, izdelovati in uporabljati robote za strego v izdelovalnih in montažnih procesih.

Kaj smo do danes naredili? Manj, kot smo hoteli! Leto 1985 je bilo za blagovno skupino preoblikovalne opreme leto preizkušnje. Skoraj vse leto smo se borili za preživetje, ker predvidenih večjih naročil za izvoz ni bilo. Naročila so prišla, toda prepozno za normalno proizvodno realizacijo. Večje naročilo za Sovjetsko zvezo smo prejeli v novembru in ga v glavnem dokončali. Poslovno leto smo kljub vsemu pozitivno zaključili, to pomeni, da smo se vse leto borili s posameznimi naročili, za katera smo morali dobiti kupce in izdelke. Sproti smo se spopadali s stroški, saj je bilo nenehno potrebno usklajevati finančna sredstva, to je odlike s prilivi, ker bi sicer že med letom zašli v velike poslovne težave, zagotovo med zgubarje. Poslovno smo zaživelj šele novembra, to pa je bilo že prepozno. Za nameček pa smo morali glavne proizvodne zmogljivosti uporabiti pri obdelavi delov za HE Haditha.

Teh nekaj besed naj bo dovolj v opravičilo, ker naših robotov še ni v uporabi. Prvi robot s štirimi prostostmi, od katerih so tri osna in eno vrtenje, smo izdelali mimogrede. Robot, katerega smo imenovali LIR-4 (litostrojski robot s 4 prostostmi gibanja), smo izdelali v mesecu dni, za konstrukcijo pa smo porabili le dva dni. Tak naglica je bila potrebna zaradi udeležbe na 6. EMO '85 v Hanovru v mesecu septembra. Pozneje smo ta robot razstavili tudi na sejmu elektronike na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani 1985.

Izdelali smo model industrijskega robota, ki ima v primerjavi s podobnimi roboti svojo izvirno značilnost, to je v industrijskem oblikovanju. Njegova oblika se namreč sklada z oblikami našega hišnega stila (podoben je našim izdelkom preoblikovalne opreme, kar pomeni, da ni kopija kake tuje izvedbe).

LIR-4 nastopa v treh velikostih in sicer LIR-4-16, LIR-4-40 in LIR-4-100. Zadnje številke pomenijo nosilnost prijemala 16, 40, 100 kg s pripadajočimi osmi gibanja x, y, z in vrtenjem okoli vertikalne osi alfa. LIR-4 lahko dodamo še dve dodatni prostosti gibanja in sicer vrtenje in nagibanje prijemala okoli vodoravne osi. Oblika prijemala je prirejena uporabi. Tako bo izvedba LIR-4 postala LIR-6, kar pa je že najvišja stopnja prostosti gibanja tovrstnih robotov, ki se pretežno uporabljajo za strego obdelovalnim strojem za preoblikovanje in odrezovanje ter tudi v montaži.

S prvim modelom smo osvojili zgradbo in krmiljenje. Pri novih robotih, ki se že izdelujejo, pa bodo dopolnjeni pogoni za normalno uporabo.

SEV) je danes 105 proizvajalcev robotov. Posamezne države imajo naslednje število proizvajalcev robotov:

Država:	Število proizvajalcev
Avstrija	2
Anglija	5
Belgija	1
Danska	1
Francija	5
Italija	9
Japonska	14
Norveška	1
Švedska	6
Švica	3
ZDA	10
ZRN	48
Skupaj: 12	105

Naštete države vodijo svoje robote v skupnem katalogu robotov. Seznam smo povzeli iz kataloga INDUSTRIE ROBOTER Katalog '85.

Domači proizvajalci želijo biti sopotniki razvitim deželam v razvoju, proizvodnji in uporabi robotov

Največ sistematičnega dela na področju raziskav in razvoja se odvija v okviru JUROB, katerega srečanje je vsako leto v Opatiji. Organizira ga Gospodarska zbornica, kjer se na nekajdnevnem seminarju pregleda opravljeno delo. Mnogo se filozofira, še več pa obljublja, kaj vse bomo storili.

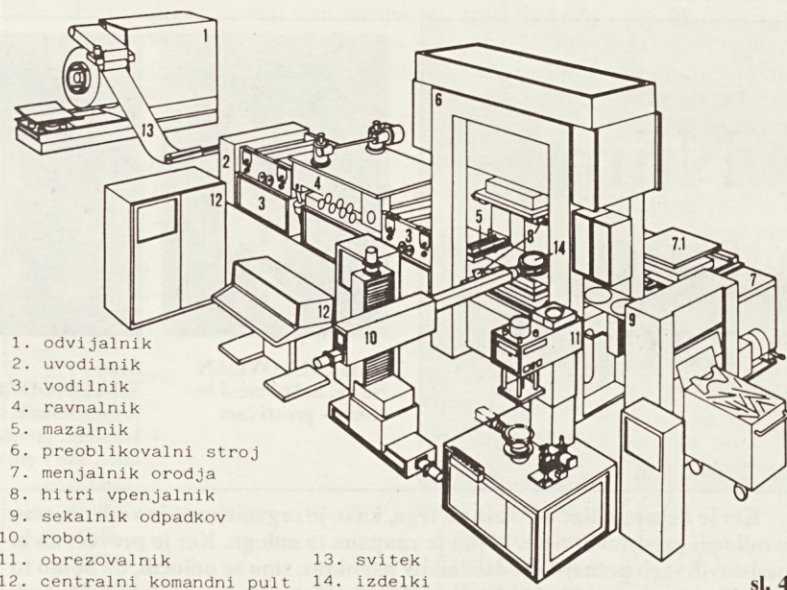
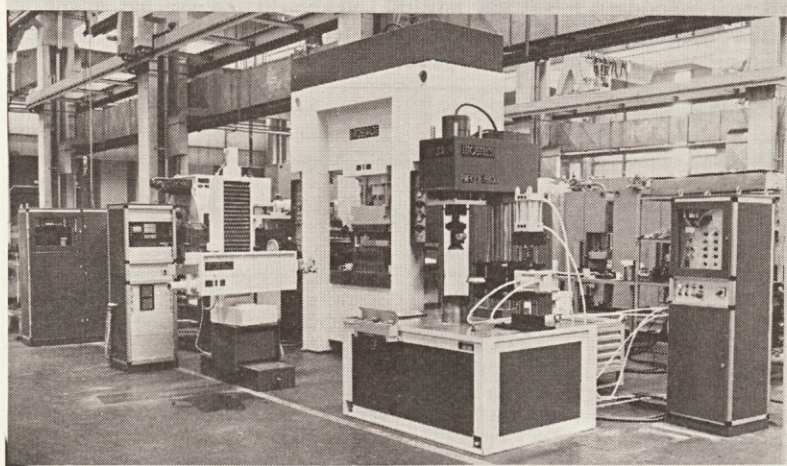
Resni proizvajalci, ki ta dogajanja spremljajo so:

1. Gorenje Velenje z robotom Goro za barvanje in strego,
2. Iskra Kranj z roboti za varjenje — namenske izvedbe,
3. Ivo Lola Ribar Železnik — členkasti robot za manipulacijo s polarnim gibanjem,
4. Prvomajska Zagreb — robot za manipulacijo z osnim gibanjem,
5. Kladivar Žiri — robot — manipulator za strego,
6. Litostroj Ljubljana — robot LIR za manipulacijo z osnim gibanjem in rotacijo, portalni robot za doziranje DHTS, robot za mazanje MUK.

Poleg navedenih proizvajalcev je še mnogo razvijalcev in proizvajalcev sestavin. Pomembni razvijalci so: Inštitut Jožef Stefan Ljubljana, Mihajlo Pupin Beograd ter fakultete za strojništvo in elektrotehniko.

In če se sedaj primerjamo z razvitimi državami, po številu proizvajalcev nič ne zaostajamo, le proizvodnja in uporaba je ostala še pri modelih in se s težavo prebija dalje.

FLEKSIBILNA PREOBLIKOVNA CELICA - CNC

1. odvijalnik
2. uvodilnik
3. vodilnik
4. ravnalnik
5. mazalnik
6. preoblikovalni stroj
7. menjalnik orodja
8. hitri vpenjalnik
9. sekalnik odpadkov
10. robot
11. obrezovalnik
12. centralni komandni pult
13. svitek
14. izdelki

sl. 4

vrstna industrija je tipično maloserijska, zato so fleksibilni proizvodni sistemi najbolj učinkoviti in je njihova prisotnost v prihodnosti že zagotovljena.

Našteti fleksibilni sistemi, kjer bodo uporabljeni roboti LIR, DHTS in MUK, predstavljajo trenutno vrhunec visoko razvite tehnologije, seveda z glavno vlogo mikroprocesorjev za krmiljenje celovitosti avtomatiziranih procesov.

Vse naštete fleksibilne sisteme ponujamo nadomačem tržišču, še posebej pa v izvozu. Fleksibilne sisteme za tlačni liv in preoblikovanje z elastičnim sredstvom smo že pripravili do faze podpisa pogodbe naročila, ki bo sledilo v kratkem, vsekakor še v tem letu. Naročila so tako ob-

ponski je ta trend že nekaj let v polni veljavi. Bistvo fleksibilnih proizvodnih sistemov je v hitrem prilagajanju proizvodnje potrebam trga. Fleksibilno avtomatizacijo pa so omogočili šele mikroprocesorji in njihova že splošna uporaba. Avtomatizacija na splošno ni nova, ker je bila v večji ali manjši meri prisotna pri vseh strojih, ki so nastajali in zamenjevali delo mišic živali in ljudi.

Z numeričnim krmiljenjem avtomatizacije strojev oziroma opreme za obdelavo kovin in nekovin, danes ločimo naslednje stopnje:

1. Numerično krmiljeni stroj NC za obdelavo kovin in nekovin s preobliko-

vanjem. Orodje in strega sta krmiljena s programirano in prostoprogramsko logiko. To je danes osnovna izvedba stroja najnižje stopnje v proizvodnem programu blagovne skupine PPO.

2. Računalniško krmiljeni obdelovalni center CNC z avtomatično zamenjavo orodja in mikroprocesorsko kontrolo izdelovalnega postopka. Stega je prirejena podajanju surovcev in odvzemanju izdelkov. V osnovi mora zagotoviti prilagodljiv izdelovalni postopek.

3. Prilagodljiva (fleksibilna) preoblikovalna celica je obdelovalni proces z avtomatično zamenjavo orodja in strego z robotom, krmilnikom stroja, orodja in obdelovancev. Ima izdelano strategijo nadzora procesa.

4. Prilagodljivi (fleksibilni) preoblikovalni sistem pokriva vse področje tehnologije in obsega logistiko orodja, preoblikovancev, regalno skladišče in celovito procesno krmiljenje. Namesto enega imamo več strojev z različnimi izdelovalnimi postopki. Pomembna povezovalna prvina je transportni in paletni sistem z najugodnejšo izrabo prostora.

Osrednji procesor (računalnik) omogoča:

- razvrstitev surovcev in orodja,
- vodenje izdelovalnih postopkov,
- krmiljenje procesa (stroja, paletnega transportnega sistema, orodnega sistema in še kaj),
- najugodnejše izkoriščanje opreme,
- zajemanje in shranjevanje podatkov o izdelavi.

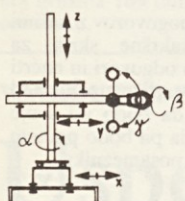
Kje je moč in garancija za izpeljavo zastavljenih ciljev

Moč je v znanju. V tozdu PPO smo akumulirali na osnovi sistematičnega združevanja izkušenj in spoznanj **dovolj znanja za sprejem novega**, pridobljenega z nenehnimi raziskavami ter stalno prisotnostjo inovacijskega procesa v razvoju, izdelavi in uporabi izdelkov blagovne skupine preoblikovalne opreme. Garancija je v osvojitvi celovite obravnave vseh dejavnosti po **modulnem načelu**, to je od obravnave trga, kupcev, ponudb, pogodb, izdelave izvedbene in tehnološke dokumentacije, arhiviranja te, priprave surovcev in kupljencev, izdelave delov in montaže, seveda z vsepovsod prisotno kontrolo dela z izpolnjevanjem rokov. Ker modulno načelo obravnave dejavnosti natančno opredeljuje vse dogodke, so dani vsi pogoji za **oblikovanje fleksibilnega poslovnega sistema**, ki bo prilagodljivo obravnaval tržišče, razvoj in izdelavo. **Prilagodljivost bo v združenem znanju in sprotne informiranju poteka procesa**, kjer se v vsakem trenutku neznanje lahko zamenja z znanjem oziro-

ROBOT

LIR-4

DELOVANJE

KARAKTERISTIKE

sl. 1

LIR-4-XXX na sl. 1 in 2 smo namenili za strego prilagodljivih proizvodnih celic za tlačno litje, preoblikovanje in odrezovanje. V izdelavi je že tudi portalni robot, prirejen za doziranje raztaljene kovine pri tlačnem litju. Robot DHTS-XXX ima tri stopnje prostosti in opravlja delo namesto livarja pri tlačnem litju. Izdelujemo ga v treh velikostih. V izdelavi je še robot za mazanje kalupov za tlačno litje. Robot MUK-XXX z dvema stopnjama prostosti in visoko stopnjo programabilnosti, ki omogoča mazanje zelo različnih kalupov. Raziskujemo uporabnost in izvedbo robota s prostostjo gibanja v polarnih koordinatah (členkasti robot). Vse naštete izvedbe robotov imajo svoje uporabno področje.

Kaj drugje delajo na področju robotike

V industrijsko razvitih državah (brez

Kje bomo uporabljali litostrojske robote

Načrtovani program litostrojskih robotov bo zadostoval za robotizacijo vseh glavnih postopkov izdelave: strego strom, sestavljanje delov — montažo, varjenje in doziranje. Proizvodnja robotov v Litostroju že teče, zato potekajo raziskave uporabnosti in razvoj prilagodljivih — fleksibilnih obdelovalnih sistemov kot glavnih porabnikov v danem trenutku. Na sl. 4 je prikazan fleksibilni avtomatizirani kompleks (celica) za tlačno litje, zasnovan na osnovi hladnokomornega stroja za tlačno litje tipa HTS-XXXX/XXX.

Na sl. 6 je podan fleksibilni preoblikovalni kompleks za preoblikovanje z elastičnim sredstvom s posebno prilagodljivo na uporabo pri izdelavi sestavnih delov letal in drugih vesoljskih plovil. To-

sežna, da bodo zapolnila v letu 1987 vse razpoložljive proizvodne zmogljivosti. Ker pa je struktura teh naročil sestavljena iz opreme in velikega deleža avtomatizacije s posebnim poudarkom na elektroni in mikroprocesorjih, se bomo v ta namen morali prestrukturirati s področja strojnih naprav na področje hidravličnih naprav in elektrike s poudarkom na elektriki. Nujno bo pospešeno delati na povečanju tovrstnih zmogljivosti, tako v kadrih, kakor tudi v proizvodnih sredstvih.

Kaj so fleksibilni sistemi

Najbolj primeren domači izraz za **fleksibilni sistem** je **prilagodljivi sistem**. V Sovjetski zvezi ga imenujejo **gibki sistem** in je trenutno splošen trend za vpeljavo v vse vrste proizvodne opreme.

V ZDA, Zahodni Evropi in EGS in Ja-

Sodelavci

Naša delovna organizacija ima v strokovnem časopisu »Strojniški vestnik«, ki ga izdaja Fakulteta za strojništvo Univerze Edvard Kardelj v Ljubljani ob sofinanciranju Raziskovalne skupnosti Slovenije in Strojne industrije Slovenije že vrsto let stalno rubriko, kjer lahko naši sodelavci objavljajo razna strokovna dela s področja naše dejavnosti in proizvodnega procesa. Glede na vsebino so članki kategorizirani.

a) ORIGINALNO STROKOVNO DELO

(original scientific paper)

V to skupino spadajo do sedaj še neobjavljena strokovna dela, ki so napisana tako, da lahko katerikoli strokovnjak na osnovi objavljenih podatkov preveri avtorjeva izvajanja ter v zvezi s tem poda svoje mišljenje. Objava dela te kategorije obvezuje avtorja, da istih rezultatov ne bo objavil v drugih časopisih.

b) PREDHODNO SPOROČILO (preliminary communication)

V to skupino spadajo dela, ki vsebujejo strokovne ugotovitve in rezultate, katerih značaj zahteva njihovo objavo. Delo vsebuje več novih tehničnih informacij, ki so zanimive za strokovno javnost.

c) PREGLEDNO DELO (subject review)

To je strokovno sporočilo o nekem problemu, o katerem so v tehnični literaturi že pisali, vendar je problem tu podrobneje obravnavan in analiziran. Pri tem sporočilu je avtor dolžan navesti uporabljeno tehnično literaturo.

d) POROČILO (Information)

To je poročilo o dejavnostih delovne organizacije na področjih planiranja, razvoja, širjenja proizvodnega programa, zagotavljanja kvalitete, itd.

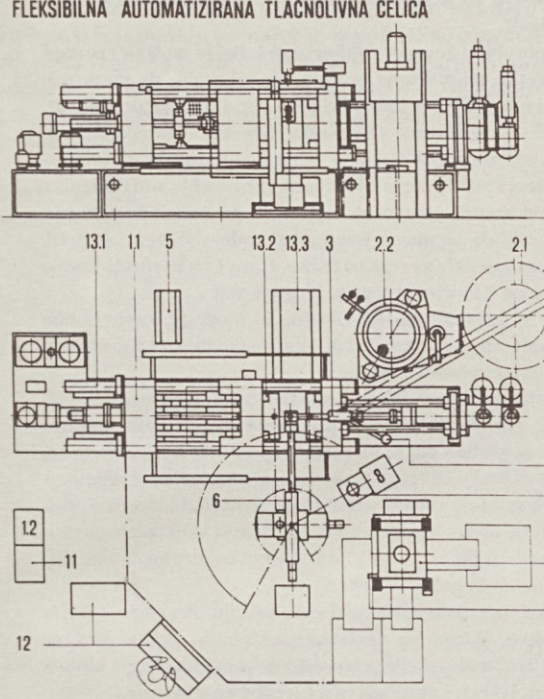
Glede na to, da smo ena od vodilnih delovnih organizacij s področja strojearhitekture v Jugoslaviji z zelo pestrim proizvodnim programom in intenzivnim razvojno-raziskovalnim delom, vabimo člane delovne organizacije, da s svojimi prispevki sodelujejo v naši rubriki.

Avtorju pripada avtorski honorar in 10 dokaznih izvodov članka.

Vsa nadaljnja navodila dobite pri mag. Niku Vujoševiću, dipl.ing., TOZD INSTITUT — IRRP, tel. 16-34.

procesov

FLEKSIBILNA AUTOMATIZIRANA TLAČNOLIVNA CELICA

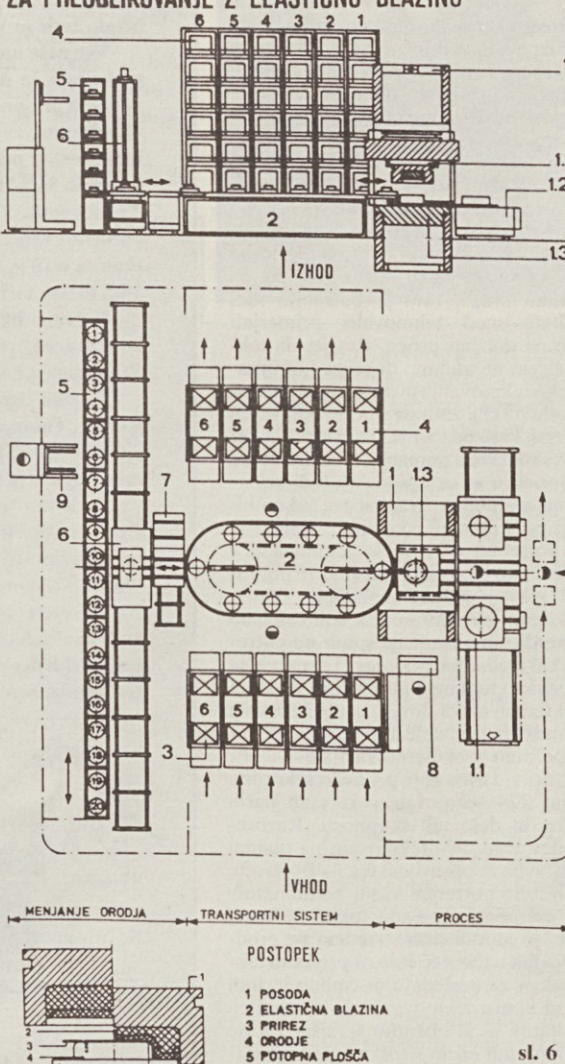
13.1 11 5 13.2 13.3 3 2.2 2.1 2.3

12 11 12

9.2

sl. 5

FLEKSIBILNI PROIZVODNI SISTEM ZA PREOBLIKOVANJE Z ELASTIČNO BLAZINO

4 6 5 4 3 2 1

5 6

2

1.1 1.2 1.3

↑ IZHOD

5 7 1 1.3

6 5 4 3 2 1

3 8 1.1

↑ VHOD

1 2 3 4 5 6 7

↑ MENJANJE ORODJA TRANSPORTNI SISTEM PROCES

POSTOPEK

- 1 POSODA
- 2 ELASTIČNA BLAZINA
- 3 PRIREZ
- 4 ORODJE
- 5 POTOPIŠNA PLOŠČA
- 6 PALETA
- 7 IZDELEK

sl. 6

Legenda k sliki 6

Moduli kompleksa

1. Hidravlični preoblikovalnik
HPO-5000-500-1250-2000/2000-180-3-110
- 1.1 Zamenjalnik kontejnerjev
PP-3-1250-1250-X-3-4
- 1.2 Zamenjalnik plošč
PPM-3-1250-1600-15-3-5
- 1.3 Kontejner z elastičnim sredstvom
PEB-560, 650, 800
2. Krožni transporter palet
KTP-650-10-7,5-3-10
3. Skladišče prirezov
RSP-630/630/600-20-15-3-4
4. Skladišče izdelkov
RSP-630/630/600-20-15-3-4
5. Skladišče preoblikovalnega orodja — kalupov
RSO-630/630/320-60-6
6. Portalno dvigalo — robot
PD-16-2500-630/630-7,5-3-4
7. Zamenjalnik orodja
PPM-630-1000
8. Osrednja komandna postaja
CKP-4-11
9. Viličar
B-16-3200

Fleksibilni preoblikovalni kompleks ima zmogljivost za 120 različnih preoblikovalnih orodij, prirezov in izdelkov v sistemu skladišč.

ma boljšo rešitvijo v dani situaciji. Zato mora biti strategija združevanja znanja že vnaprej izdelana in mora omogočiti s povratnimi informacijami nenehno pridobivanje novega znanja. Inovacijski proces mora omogočiti nenehno poenostavljanje proizvoda in posameznih faz izdelave, da bi tako zniževali stroške iz-

delave, in v krajšem času izdelali kvalitetnejši izdelek.

Po opisanem načelu že poslujemo s pretežno večino naročil, nekatera pa so ušla izven teh načel, ki pa jih nikakor ne moremo realizirati. To dejstvo pa nam potrjuje, da je sprejeto načelo pravilno in ga bomo morali uveljaviti v celoti, brez odstopanja. Proces poslovanja se začne pri ponujanju izdelkov trgu in prodaji. Najvažnejša faza je konstruiranje izdelka, še posebno novega. Od te faze so odvisne vse ostale faze izdelave, ki so že dejstvo predhodnih faz in nimajo takega vpliva na oblikovanje stroškov kot vhodne faze. Zaradi tega spoznanja smo vso pozornost posvetili prav vhodu naročila in konstruiranju. Vprašanje prilagodljivosti je prav v tem, koliko nepotrebnih naporov lahko preprečimo pri naročilu že na vhodu. Rok izdelave in kvaliteta izdelka sta bistveni prvini v procesu proizvoda. Zato bo prilagodljivost procesa odvisna predvsem od celovitega obvladovanja izdelka in izde-

lave. Vse to pa je rezultat spoštovanja znanja sprotnega obveščanja in dogovorov.

Kje so glavne motnje prilagodljivosti poslovnega sistema

- Samovolja, ki največkrat izhaja iz neznanja oziroma nepoznavanja celovitosti proizvoda.
- Neizpolnjevanje sprejetih dogovorov.
- Opiranje na pomanjkljivosti v opisu del in nalog pušča ločnice v opravljanju del in nalog v določenem roku.
- Podcenjevanje posameznih naročil.

Kaj storiti za prihodnost

Z nekoliko lepotnimi dopolnili v organiziranosti blagovnih skupin, kjer bosta lahko volja do dela in znanje bolj združena za skupni proizvod, bo večji del sedanjih težav odpravljen!

P. Vogrič

Predstavniki JUBMES v Litostroju

V torek, 25. marca, so našo delovno organizacijo obiskali predstavniki jugoslovanske banke za mednarodno ekonomsko sodelovanje (JUBMES) iz Beograda. Vodil jih je predsednik te banke tovariš Ilija Marjanović, z njim pa sta pripotovala še Lazo Rodanov, glavni direktor sektorja za finančno sodelovanje s tujino, in Branka Kolić, šefinja kabineta predsednika banke. Iz Izvršnega sveta SR Slovenije sta predstavniki JUBMES spremljala republiški sekretar za finance SRS tovariš Rudi Sepić in predsednik KPO SOZD — ZPS tovariš Boštjan Barborič.

Na razgovoru, ki se je ob 12. uri pričel v Litostroju, so iz naše delovne organizacije sodelovali: generalni direktor Mirko Jančigaj, njegov pomočnik za komercialna vprašanja tovariš Jože Šturm, naš delegat v JUBMES ter vodja prodaje hidroenergetske opreme tovariš Jože Pezdirc. Jugoslovanska banka za mednarodno ekonomsko sodelovanje je nosilec planiranja in izvajanja finančnih poslov za mednarodno ekonomsko sodelovanje jugoslovanskega gospodarstva na svetovnem tržišču. JUBMES spremlja in s krediti pomaga predvsem izvoznemu delu jugoslovanskega gospodarstva, ki izvažata kapitalne dobrine v razvite dežele Zahoda, dežele v

razvoju, kamor spada Afrika, Azija in Latinska Amerika, ter v vzhodne socialistične države. V to banko je včlanjeno in združuje sredstva nad 130 večjih izvoznih gospodarskih sistemov in organizacij združenega dela Jugoslavije, ki izvažajo na svetovno tržišče. Vse od ustanovitve te banke je stalna članica tudi naša delovna organizacija. V naslednjem srednjeročnem obdobju 1986—1990 bo banka sodelovala pri izvozu kapitalnih dobrin in izvajanju investicijskih del v tujini z več kot 12 milijardami dolarjev, pri tem pa bo jugoslovanskemu gospodarstvu dana možnost kreditiranja izvoza v višini 8 milijard ameriških dolarjev. Predvsem bo kreditirana ugodna se-

rijska in individualna oprema, kar bo koristil tudi Litostroj, ladje in drugi plovni objekti, investicijska kompletna oprema na ključ, izvajanje investicijskih del v tujini, vlaganje v lastna in mešana podjetja v tujini in v raziskovalna dela ter izdelava študij in investicijsko-tehnične dokumentacije za tujino.

Razgovarjali smo se o možnostih kreditiranja JUBMES za nekatera predvidena nova naročila za Indijo, dežele Bližnjega vzhoda, ZDA in vzhodne socialistične države. Po zagotovitvi predsednika JUBMES bo v primeru sklenjenih naročil Litostroj lahko koristil vse ugodnosti te jugoslovanske banke v skladu z letnim in srednjeročnim planom.

Posebno pozornost so v razgovorih namenili izpolnjevanju sedanjih izvoznih naročil Litostroja za Irak (HE Hadiha), saj vemo, da so iz te države zaradi vojne odložena tekoča plačila našega izvoza. Vojno stanje v tej državi povzroča izredno težke in nepremostljive probleme, pri katerih nam JUBMES v taki obliki, kot je predpisano to veliko naročilo, ne more pomagati. Obstaja pa možnost, da se to naročilo preko JUBMES prekvalificira v jugoslovanski kreditni aranžma, kar bi olajšalo situacijo proizvajalcem opreme in izvajanje celotnega naročila.

K. G.

IZRAČUN TURBINE Z RAČUNALNIKOM

Odpiranje vrat v 21. stoletje

Pridobivanje naročil za izdelavo turbinske opreme poteka preko natečaja za ponudbe, ta pa ima ponavadi relativno kratek rok. Pridobivanje naročila je odvisno do kvalitete ponudbe oziroma od končne kvalitete izdelka. Čas izdelave ponudbe in stopnja razdelave sta nasprotno razmerni, podjetje, ki v krajšem času lahko naredi bolj razdelano ponudbo, ima zagotovljeno poslovno uspešnost.

Projektiranje pomembnejših delov turbine je bila vedno zahtevna naloga, pri kateri se projektant srečuje z vrsto problemov. Poleg dobrega poznavanja osnov konstruiranja mora poznati tudi tehnologijo izdelave, reševati mora probleme pri trdnostnih izračunih, kar pri zahtevnejših izdelkih že presega možnosti enega človeka. Že pri zasnovi izdelka je treba izbrati pravilno rešitev, saj je znano, da je možno v sodobno organiziranih tovarnah do 70% vplivati na zmanjšanje proizvodnih stroškov prav v konstrukcijski fazi izdelka.

Poleg stroškov obdelave, ki so odvisni od izbranega tipa konstrukcije (ulita, varjena itd.), ima na končno ceno izdelka največji vpliv strošek materiala. Zaradi tega želimo čim bolj izkoristiti material ter s čim natančnejšimi trdnostnimi izračuni določiti dejanske napetosti v konstrukciji.

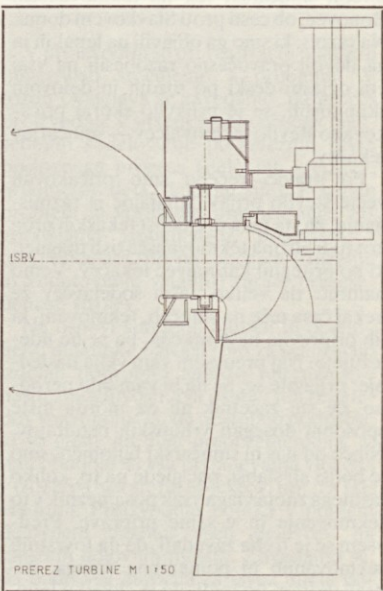
Ker turbinska proizvodnja skupaj s črpalniki predstavlja glavno izdelkov, s katerimi dosedaj uspešno nastopamo tudi na zahtevnih konvertibilnih trgih, je nastala potreba, da se tudi pri nas začne uvajati ta nova tehnologija.

Za trdnostni izračun predvodilnika in spirale turbine, kar predstavlja do 15% mase turbine, so se v preteklosti izključno uporabljale analitične metode izračuna, kot npr. metoda po Parmakianu, Aronsonu, Kovalovu. Odkar imamo na razpolago SAP4, programski paket za statično in dinamično analizo po metodi končnih elementov MKE, smo se odločili za statične izračune zahtevnejših konstrukcij s tem programom.

Ker je spirala sestavljena iz večjega števila segmentov, matematični model predstavlja le segment z eno predvodilno lopato. Pri izračunu so na odrezanih presekih upoštevani ustrezni pogoji. Uporabljeni so trikotni in štirikotni ploskovni elementi. Matematični model je sestavljen iz skupno 199 vozlišč. Na konstrukciji je 162 vozlišč z ostalimi vozlišči pa so določeni mejni pogoji. Ta model je primeren za vse velikosti, toda le za eno izbrano obliko predvodilnika. S tem matematičnim modelom je bil narejen tudi trdnostni izračun spirale in predvodilnika za HE Stratos.

Za elemente konstrukcije, za katere se lahko uporabi metoda linijskih nosilcev (npr. vodilna lopata turbine, regulacijski obroč, nosilna zvezda regulatorja, glavni žerjav v strojnici) uporabljamo tudi program STRESS. Njegova glavna prednost je relativno enostavno vnašanje vhodnih podatkov, kar zmanjša možnost napake ter omogoča hitro dobivanje rezultatov.

V Litostroju imamo računalnik DELTA 340/160 ter od opreme več navadnih terminalov, grafični terminal, printer ter ploter, ki lahko riše risbe do formata A1. Za zahtevnejše izračune smo preko modema povezani z računalnikom na RCU, kar je dostikrat ozko grlo pri

izračunih zaradi prezasedenosti računalnika in komunikacijskih linij.

Z uporabo ploterja je izračun po metodi MKE zelo olajšan, ker omogoča grafično predstavitev mreže vozlišč modela. Pri vpisovanju koordinat se na sliki modela mreže ugotovijo morebitne napake.

Čeprav je pojem računalniško podprtih sistemov konstruiranja znan že pol-druge desetletje, je danes že jasno, da je uporaba računalnika edini možni način združevanja idej in povezovanja z veliko količino informacij, ki jih je treba obdelati pri projektiranju in izdelavi. Uporaba računalnika daje človeku možnost, da se vključi v novo tehnološko dobo, ki bo bistveno spremenila izgled in način dela v dosedanjih tovarnah, razvojnih in konstrukcijskih birojih, oddelkih za pripravo dela itd. Množica tehnoloških podatkov, geometrijskih, snovnih in drugih informacij, ki jih sedaj beležimo na papir, bomo v prihodnje shranjevali v računalniškem sistemu.

Za obvladovanje računalniške opreme in tehnologije, ki z njo prihaja po potrebnem dodatno izobraževanje naših strokovnjakov. Le tako bomo v čim krajšem času začeli izkoriščati velike možnosti, ki jih oprema ponuja. Glede na velika vložena sredstva lahko pričakujemo tudi spremembe v delovnih navadah sodelavcev. Z gibljivim delovnim časom bi omogočili daljši čas uporabe opreme ter njeno intenzivnejšo uporabo, ker je nesmiselno, da se računalnik uporablja samo v osmih urah ene izmene.

Samo od naše organiziranosti in sposobnosti, da motiviramo sodelavce za čimprejšnjo uporabo in obvladovanje računalnika in njegove opreme, je odvisno, ali se nam vrata v 21. stoletje ne bodo zaprla.

Janko Šanovič

Glasiło delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6200 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajatelj svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in

člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Majo Pahor, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Brear, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 558-341 (n.c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

SORICA '86

Nestrpno pričakovana

Vsi litostrojski ljubitelji smučanja vsako leto nestrpno pričakujemo mesec marec. Večina tekmovalcev v smučanju je do takrat že za nami, tako smučarsko tekaških maratonov kot tudi tekmovalcev po občinskih lovori, dan proti koncu marca pa je že nekaj let zapored rezerviran za naše interno tekmovalstvo v smučarskih disciplinah na Soriški planini.

Po dogovoru vodstva smučarske sekcije in referenta za šport in rekreacijo v naši delovni organizaciji smo poskusno izvedli smučarski tek na tekmovališčih Bonovec, ob cesti proti Slavkovem domu. Na razpis, ki smo ga objavili na lepakih in ga dovolj pravočasno razobesili na vsaj eni oglasni deski po tozdi in delovnih skupnostih, se je prijavilo skoraj pričakovano število tekmovalcev — smučarjev tekačev.

Po pravici rečeno smo pričakovali večje število prijav, izhajajoč iz razmišljanja, da sta taka urejenost tekaških prog kot tudi bližina tekmovališča tisti magnet, ki bo pritegnil kar največ tekačev. Vemo namreč, da veliko naših sodelavcev že nekaj časa teče na smučeh, tekmovalci, ki jih pripravlja naša sekcija, pa se ne udeležujejo. Naj predvsem vam velja naslednje: prijavite se, ne da bi vam bilo nerodno, če ste začetnik ali da morda niste sposobni dosegati vrhunskih rezultatov. Nihče od nas ni smučarski fenomen, smo le boljši ali slabši, pač glede na to, koliko lastnega znoja vlaga vsak posameznik v to tekmovalstvo in v same priprave. Predvsem se je treba zavedati, da na tovrstnih tekmovalstvih ni pomembna zmaga, čeprav moram priznati, da je človeku lepo, ko po končani tekmi primerja svoj doseženi čas s časom svojega sodelavca in ugotovi, da je vendarle hitrejši. Predvsem pa gre za gibanje na svežem zraku, za sproščeno družabnost med starimi znanci, za dobro voljo in konec koncev za

lastno zmago nad samim seboj, kajti najtežje se je odločiti za sodelovanje na takem tekmovalstvu in na sami tekmovalni progi vložiti nekoliko več truda, kot smo ga sicer vajeni.

Pravijo, da je »tekaška težka«. Kar se tiče vloženega truda, to gotovo drži, vendar je ob tem užitek drsenja, ki ga omogoča oprema, plačilo za vse napore, saj pomeni drsenje obliko gibanja, ki človeku ni naravno dano, užitek pa stopnjuje tudi dejstvo, da je na ravnem, ustrezno pripravljenemu terenu in v utrjeni smučini smučarski tek najhitrejša oblika napredovanja, seveda če izvzamemo vse mehanizirane pripomočke. Vsega seveda ne naredi oprema, zato je priporočljivo za izkušenega tekača kot tudi za začetnika, da skrbi za svojo telesno pripravljenost vse leto, ker le tako pravilno vzdržuje svoj »motor«, da je v sezoni kos povečanim naporom. Priprave oziroma neke vrste treninga naša sekcija izvaja vse leto, razen v času sezone, tako so se nam vsako lahko pridruži, težavnostno stopnjo treninga pa vsakič ustrezno izberemo glede na sposobnosti tekačev. Vadbe potekajo pod strokovnim vodstvom.

Naj bo dovolj splošnega opisovanja, saj večina vse to že pozna, tudi javnega obveščanja o smučarskih tekih je v zadnjem času dovolj. Priporočamo, da se povežete z našo sekcijo, kjer imamo nekaj strokovnjakov, ki radi posredujejo informacije in svoje dolgoletne izkušnje.

Litostrojski smučarski tek smo letos prvič izpeljali na Bonovcu, sredi februarja v lepem sončnem popoldnevu na že pripravljenih progah, organizacija pa je bila popolnoma zaupana smučarski sekciji Litostroj.

Tega tekmovalstva se je udeležilo v petih starostnih skupinah skupaj 47 tekmovalcev, 3 so nastopili izven konkurence, od prijavljenih pa ni nastopilo 5 tekmovalcev. Moški do 29 let in moški do 39 let so tekli na daljši progi, vsi ostali pa na nekoliko krajši, zato je potrebno tudi rezultate med tekmovalci primerjati glede na dolžino proge. Res je, da tekmovalcem ne nudimo drugega kot organizacijo tekmovalstva in pa kozarec čaja po prihodu na cilj, zato pa smo še bolj veseli vsakega, ki se odzove na naš razpis in ker nam tako izkaže zaupanje. Rezultati teka na Bonovcu so se upoštevali tudi pri izračunu rezultatov za uvrstitve v kombinaciji po starostnih skupinah, vendar je bilo potrebno opraviti še tekmovalstvo v veleslalomu in skokih, kar smo že po tradiciji izpeljali na Soriški planini.

24. tekmovalstvo v smučarskih veččinah že zaradi same tradicije sploh ne potrebuje kake posebne reklame. Tekmovalstvo je poznano tudi med nesmučarji v našem kolektivu in uživa sloves, kot prireditev z najmnogičnejšo udeležbo.

Opazamo vsakoletno rast števila prijavljencev. Letos se je prijavilo rekordno število 224 tekmovalcev iz vseh naših tozdov in delovnih skupnosti. Razbremenitev tega dela tekmovalstva na planini predstavlja že opravljeni tek na Bonovcu, ker ni bilo potrebno vsem kombinatorcem prenašati na plano toliko opreme, kot bi jo morali sicer, obenem pa predstavlja tak način več časa za pripravo tekmovalcev za naslednjo disciplino in tudi čas od konca tekmovalstva do razglasitve rezultatov se je občutno skrajšal, da ne omenim tudi nižjih stroškov glede postavitve prog in merjenja časov.

Na enotni veleslalomski progi se je pomerilo skupaj 151 tekmovalcev, razdeljenih v sedem starostnih skupin. Po pričakovanjih pa so bili najhitrejši časi doseženi v kategoriji moških do 29 let. Ponemkod precej trda proga in pa lastne napake tekmovalcev so bili povzročitelji izpadov predvsem v kategorijah najmlajših, je pa res, da je teh tudi največ tekmovalo. Strokovno postavljena proga in elektronsko merjenje časov kot na prvih tekmovalstvih sta bila dva od porokov uspešno izvedene tekme.

Po veleslalomu so bili na vrsti skoki na 15-metrski skakalnici, še prej pa je bila za vse tekmovalce pripravljena enolončnica za obnovitev moči. Izkazalo se je, da je bila zares dobra, saj je najboljši skakalec »poletel«² celo 17,5 m. Delovni ekipi sestavljeni iz članov sekcije, je skakalnico pomagal zgraditi »Joža«² s svojim teptalnim strojem, vse fineše na naletu, mizi, doskočišču in izteku pa smo opravili pod vodstvom nekdanjega jugoslovanskega reprezentanta v smučarskih skokih tovariša Marjana Prelovška, ki je pred kratkim postal član našega kolektiva. Skakalnica bi dopuščala tudi daljše skoke, vendar smo imeli pred očmi predvsem, kot je pri smučarskih skokih v navadi, varnost tekmovalcev, ki zato tudi niso startali z najvišjega naleta.

Sodniki dolžin so pod vodstvom veterana in mednarodnega sodnika tovariša Eta korektno opravili svojo nalogo. Za vse, še najbolj pa za slučajne obiskovalce planine tistega dne, so skoki predstavljali pravo atrakcijo, saj si skokov na planini ni mogoče ogledati vsak dan. Bilo je tudi nekaj nenevarnih padcev v izteku, edini resnejši pa je bil, ko je Bojanu na plitki smučini naleta smuč »vzelo«, ga odneslo med gledalce, vendar na srečo brez hujših posledic.

Po končanem tekmovalstvu v skokih smo za prve tri uvrščene tako v veleslalomu kot v skokih razglasili rezultate in jim podelili priznanja v obliki kolaj, katera je podelil Fadi Zec, predsednik konference sindikata, kot gost tekmovalstva in predstavnik pokrovitelja KOOS TZ Litostroj.

Trije popolnoma zasedeni avtobusi so po končanem tekmovalstvu odpeljali v dolino, vsaj upamo tako, zadovoljne udeležence Sorice '86.

REZULTATI EKIPNO:

1. TOZD OB	950,92 točk
2. TOZD PUM	766,07 točk
3. TOZD IRRP	722,43 točk
4. TOZD PROD	483,98 točk
5. TOZD PTS	482,64 točk

Zaradi pomanjkanja prostora bomo vse rezultate objavili v Internih informacijah.

M. Gale

39. moštveno delavsko prvenstvo Ljubljane v šahu

Kar 50 moštev se je udeležilo letošnjega delavskega prvenstva Ljubljane v šahu. Štiričlanska moštva so v petih jakostnih skupinah več kot tri mesece merila svoje moči po Bergerjevem sistemu. Listostroj je bil letos zastopan kar s tremi moštv.

Za naše prvo moštvo so nastopali Lorbek, V. Lagudin, P. Lagudin, Mrak, Jerič in Vujošević.

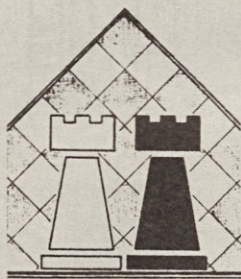
Vse naše upe o morebitni zmagi v najmočnejši I. ligi je moštvo Fronte I prekrizalo že na začetku tekmovalstva in odločno nakazalo, da ne dovoli nobenih presenečenj (po 4. kolu je imela Fronta I kar 4,5 točke prednosti). Standardna zasedba zmagovalcev (Kržišnik, Grosek, Trampuš, Lah, Draksler) je oddala le 5 točk (10 remijev) in na koncu zbrala 31 točk — izjemnih 56%! Litostroj I je bil drugi s 24 točkami (Fronta I je lani zmagala s 23 točkami). Za konkurenco zmagovalcu je naših 24 točk bilo odločno premalo, vendar dovolj, da se nismo bali zasledovalcev. Sloga I (Cigan, Stupica itd.) je za nami zaostala za cele tri točke. Iskra I pa je zbrala komaj 18,5 točke, točko več od Kliničnega centra, ki je bil peti.

V drugo ligo sta se preselili moštvi Gradisa in Sloge II, zanje je bila konkurenca prve lige le prehuda. Nova člana sta postali moštvi Emone I in Prometnega inštituta (povratnik v prvo ligo).

V tretji ligi je tekmovalo naše drugo moštvo, za katero so nastopali Kobler, Tušar, Kačič, Donko, Bilandžić. Moštvo je lani prestopilo iz četrte v tretjo ligo. Njihov zastavljen cilj je bil trden obstoj v doseženem višjem razredu, kar je bilo z delitvijo četrtega do šestega mesta tudi uresničeno.

Prvič je v tem tekmovalstvu štartalo naše tretje moštvo, in sicer v 5. ligi. Dosegli so odlično tretje mesto. Le njihova neizkušenost je »kriva«, da niso prestopili v višji razred, to jih pa še čaka! Za moštvo so nastopali Sindičić, Ogrin, Škerjanec, Bijelić, Pogačar in Lepen.

Doseženi uspehi so ogledalo aktivnosti naše sekcije. Prej smo imeli le eno kvalitetno moštvo, danes pa sestavimo ekipo, ki lahko igra na šestnajstih deskah! Člani naše sekcije tekmujejo na turnirjih drugih klubov (Domžale, Kodeljevo, Iskra), kar prispeva h krepitvi naše sekcije.

Šahovske novice

● Začelo se je tekmovalstvo za Pokal maršala Tita ljubljanske regije. Prijavljeno je rekordno število moštev, kar 42.

Litostroj je zastopan s tremi moštv. Prvo moštvo je določeno za enega od nosilcev »skupine«² (skupaj je osem nosilcev). Drugo in tretje moštvo sta igrali izločilne dvoboje in sta uspešno preskočila prvo oviro (premagali sta moštvi Karla Jeraja B in BS 3 — II). Zdaj bo šlo pa zares,

vendar bomo morali počakati na rezultate do konca aprila, ko bo konec tekmovalstva.

● Litostrojska šahovska sekcija se krepí pretežno v svojem okvirju (osvajanje višjih kategorij in naslovov).

Včasih se nam boginja Caissa nasmehe in pošlje k nam kakšnega dobrega šahista. Tokrat smo imeli srečo in smo zelo veseli, da je prišel v našo delovno organizacijo (TOZD IRRP/ČN) tovariš Alojz Železnik, dipl. ing., drugače I. deska ŠD Jesenice, trenutno MK, na meji FIDE mojstra.

Želimo mu dobro počutje v novem okolju in uspehe tako na delovnem, kakor tudi na šahovskem področju.

Obljubimo, da bomo njegove šahovske kvalitete obilno izkoristili na bodočih tekmovalstvih sekcije, seveda, če je tudi on za to!

V. Lagudin

Okolica Ljubljane, ali te poznam?

Obveščamo vse ljubitelje kolesarstva, da bodo **TRENINGI kolesarske sekcije Litostroj** vsak četrtek ob 16 uri izpred glavnega vhoda v tovarno. **PRVI TRENING BO 17. APRILA.** Razdelili se bomo v dve kakovostni skupini in po željah udeležencev treninga obiskovali manj znane, vendar prijetne kraje v bližnji in daljnji okolici Ljubljane.

Za kolesarsko sekcijo Litostroj Milan Svetelj

Vsi na kolo za zdravo telo!

Obveščamo vse ljubitelje jeklenih konjičkov in nenapornih kolesarskih izletov, da kolesarska sekcija Litostroj tudi letos načrtuje več izletov za vse delavce in njihove družinske člane.

Prvi množični kolesarski izlet bo 17. maja v Polhov Gradec. Štart akcije bo ob 9. uri izpred glavnega vhoda v tovarno. Za pot do Polhovega Gradca bomo porabili uro zmerne vožnje. V Polhovem Gradcu se bomo spočili, izpili čaj in se po isti poti vrnili pred tovarno. Skupno bomo prekolesarili približno 40 kilometrov.

Želimo si, da bi se akcije udeležilo čimveč delavcev in njihovih družinskih članov. Ker pot ne bo naporna, jo lahko prekolesarijo tudi otroci in starejše osebe. Člani kolesarske sekcije so pripravljeni odgovarjati na vprašanja o izbiri kolesa, tehniki vožnje ali izbiri opreme.

Milan Svetelj

Najboljše tri...

Prvi trije v veleslalomu

Srečanje pevskih zborov

Tokrat lahko rečem, da smo se v Ribnici srečali stari prijatelji in znanci, da zapojemo in izmenjamo izkušnje. Pevci sozda ZPS smo se srečali že petič in naša srečanja so ob pesmi in sproščenih pogovorih prijetno doživetje za vsakega udeleženca.

Prvič smo se pevci srečali 12. februarja 1982 v Delavskem domu v Trbovljah, drugič 19. marca 1983 v domu Svobode v Žireh, tretjič 10. marca 1984 v kulturnem domu v Rušah, četrtrič 26. oktobra 1985 ponovno v Trbovljah in tokrat petič 14. marca 1986 v domu JNA v Ribnici.

Na srečanju so sodelovali trije pevski zbori, dva okteta in nonet Vitra. V izredno lepi in akustični dvorani JNA so več kot eno uro ubrano zvene delavske, revolucionarne in narodne pesmi. Vsi udeleženci smo zapeli po tri pesmi in z njimi skušali del svojega sveta prinesiti tudi tistim, ki radi slišijo našo pesem.

Pevci mešanega pevskega zbora Litostroj smo zapeli Pesem o svobodi, Dekle pere srajčki dve in makedonsko narodno Rum dum, dum. S tako izbranim programom smo želeli pokazati, da obvladamo dinamiko in ubranost borbene in narodne pesmi, pa tudi ritem in dinamiko pesmi drugih jugoslovanskih narodov.

Gostitelji našega srečanja so se potrudili, da smo se med njimi prijetno počutili. Vsi pevci smo prejeli miniaturni spominek ribniške obrti, pevski zbor pa plaketo in veliko kuhalnico, namesto tradicionalnega šopka.

Po končanem koncertu smo se vsi udeležili tovariškega srečanja, kjer se vsi zbori združimo v en zbor kovinarjev in skupaj zapojemo naše najljubše pesmi.

Razšli smo se kot dobri prijatelji z željo, da se prihodnje leto zopet srečamo in nadaljujemo z ohranjanjem slovenske pesmi in ljudskega izročila.

Magda Kreft

Visoko priznanje naši šoli

V petek, 28. marca, je bilo na svečanosti v okrogli dvorani Cankarjevega doma naši šoli podeljeno najvišje republiško priznanje za izredne uspehe na področju vzgoje in izobraževanja — Žagarjevo priznanje. Letos so bila podeljena 3 takšna priznanja, ki jih lahko dobijo delovne organizacije, družbene organizacije in društva ter 7 Žagarjevih nagrad, ki jih prejmejo posamezniki.

Našo šolo je predlagal za to priznanje Zavod SR Slovenije za šolstvo. Navajamo njegovo utemeljitev:

V svojem 38-letnem razvoju od nekdane industrijsko kovinarske šole pa do današnje srednje šole tehniških strok Franca Leskoška-Luke je bila šola ves čas tesno povezana s svojim ustanoviteljem, Titovimi zavodi Litostroj. Danes je skupaj s šolskimi delavnicami, domom učencev in izobraževalnim centrom eden izmed njegovih tozdov. Kot takšna se je vključila v usmerjeno izobraževanje z že doseženo tesno povezanostjo z združenim delom.

Šolo obiskuje 1000 učencev. Polovica se jih izobražuje za Litostroj, preostali pa za druge delovne organizacije, ali pa učenci niso študenti. Šola je bila vedno odprta za izobraževanje mladine in odraslih tudi za širše potrebe. Ko je zaradi neustreznih pogojev pred 12 leti prenehala delovati Iskrina poklicna šola v Ljubljani, je vključila šola na pobudo Iskre v izobraževanje učence v istem obsegu za potrebe Iskrinih tovarn ljubljanskega območja.

Za Litostroj pomeni šola ves čas osnovni vir kadrov, ki so bistveno pripomogli k razvoju njegove zahtevne proizvodnje. V litostrojski šoli izšolani kadri pa so se uveljavili tudi drugod v Sloveniji in Jugoslaviji. Mnogi izmed njih so postali z nadaljnjim izobraževanjem in ob bogati delovni praksi priznani strokovnjaki, vodilni in družbenopolitični delavci. Šola je uspešno uresničevala osnovni smoter: vzgojo za delo in samoupravljanje, pa tudi za nadaljnje izobraževanje.

Raznovidna vzgojno-izobraževalna dejavnost je zahtevala od delavcev šole ves čas iskanje najustrežnejših organizacijskih oblik in vsebinskih rešitev, tako pri odzivanju na potrebe Litostroja in drugih OZD, kot tudi pri dajanju pobud za sodobno zasnovano izobraževanje. Šola ni le sledila razvoju sodobnih učnih metod in učne tehnologije, ampak je prispevala k temu razvoju tudi svoj delež. Tesno je sodelovala z Zavodom SRS za šolstvo.

Učitelji so posredovali svoje izkušnje in didaktično gradivo učiteljem drugih šol v Sloveniji. Temu so bile namenjene številne hospitacije učiteljev drugih šol pri učiteljih litostrojske šole, sestanki strokovnih aktivov, seminarji na šoli in individualni stiki. Učitelji šole so bili in so še avtorji številnih skript, vaj in nekaterih učbenikov.

Tudi študenije psihologije in pedagogike filozofske fakultete so v okviru svoje prakse spoznavali vzgojno-izobraževalno delo na šoli.

Zavod za šolstvo in drugi organi so pošiljali v šolo številne delegacije, strokovne skupine in posameznike iz domovine in tujine, da so spoznavali organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela in pedagoško-didaktično prakso na šoli. Šola je večkrat posredovala informacije o svojem delu predstavnikom dežel v razvoju v okviru programa Centra za proučevanje in sodelovanje z deželami v razvoju ali pa ZAMTES-a. Vključila se je tudi v izmenjavo izkušenj in učencev z nemško šolo v okviru sodelovanja naših in nemških sindikatov v Zahodni Nemčiji.

Šola je pomagala pri razvoju drugih šol. Poleg že omenjenega posredovanja izkušenj je popolnoma na novo organizirala izobraževanje v kovinarski usmeritvi v Ivančni gorici-Stični. Pomagala je pri uresničevanju materialne osnove (izbor prostorov, ureditev, oprema), pri usposobitvi učiteljev za strokovno teoretični in praktični pouk ter pri povezavi z združenim delom grosupeljske občine. Organizirala je delo in pouk. Kot matična šola je vodila pedagoški nadzor, posredovala izkušnje. Po petih letih se je dislocirana enota v Ivančni gorici-Stični lahko že osamosvojila in predstavlja za ta del Slovenije pomembno pridobitev.

Šola je uredila tudi delavnico za praktični pouk v metalurški usmeritvi v delovni organizaciji Livar v Ivančni gorici.

Pred leti je šola pomagala skupaj z drugimi pri razvoju izobraževanja v elektrotehniški usmeritvi v Sežani. Nekaj let je vodila dislocirani oddelk za RTV mehanike.

V obdobju preizkušanja učnega programa tehničnega pouka za pedagoško gimnazijo (po zakonu o srednjem šolstvu) je šola izvajala ta pouk za učence te šole in zbiral podatke za spremembe in dopolnitve načrta. Z uvajanjem usmerjenega izobraževanja izvaja šola pouk OTP za del oddelkov vzgojiteljske srednje šole. Pomagala je tudi pri realizaciji praktičnega pouka učencev Srednje šole za elektroniko Ljubljana-Sentvid.

Precej delavcev šole je bilo in je še vključenih v različne strokovne in družbene organe na vzgojnoizobraževalnem in drugem področju. Za Srednjo šolo tehniških strok Franca Leskoška-Luke oz. njeno predhodnico je bilo vedno značilno poglobljeno pedagoško delo z učenci, skrb za njihov razvoj, za delovno vzgojo, za vzgojo mladine v skladu za družbenimi smotri. Tudi danes si prizadevamo uresničevati vse to ter se aktivno vključevati v dogajanja na vzgojno-izobraževalnem in širšem družbenem področju.

Prav sedaj pa se ob veliki podpori ustanovitelja Litostroja usposablja, da sprejme izziv, ki ga postavlja pred njo in Litostroj hiter razvoj na tehnološkem področju in z njim povezanim posodabljanjem izobraževanja. Pripravlja nove, specializirane učilnice za strokovno-teoretični pouk in ustrezno opremo.

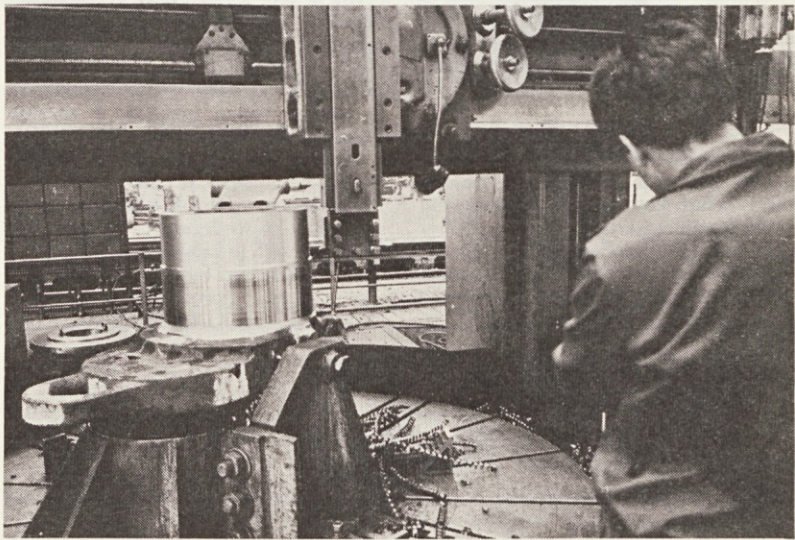
Na slovesnosti ob podelitvi so bili tudi učenci — predsedniki vseh oddelčnih skupnosti. Zanje in za delavce TOZD SŠTS je Žagarjevo priznanje velika spodbuda in obveznost za delo v prihodnje. Čestitkam se pridružujemo tudi mi in želimo delavcem TOZD SŠTS še veliko delovnih uspehov.

Babič, Josip Klobučar, Barbara Krošelj, Mirko Jančigaj, Karel Gornik in Slobodan Nedić.

V razgovoru so Mirko Jančigaj, Fadil Zec in Ivan Babič goste seznanili z zgodovino delovne organizacije, s proizvodnim programom, izvozom, planom DO, z delovanjem samoupravnih organov in odločanjem delavskih svetov in z vlogo poslovnega organa pri odločanju in z delovanjem sindikalne organizacije. Predstavniki madžarskih sindikalnih organizacij je še posebej zanimalo samoupravno delovanje in odločanje delavcev, ker so lani na Madžarskem začeli poskusno uvajati obliko samoupravnega odločanja.

Gostje so se po dveh in pol urah izčrpnih pogovorov seznanili z organizacijo, delom in življenjem pri nas in se napotili še na obisk v delovno organizacijo Slovin.

Z. Adlešič

Pokončno kopirno struženje ekscentrov, ki ga v tozdu Obdelava izvajajo za delovno organizacijo Goša iz Smederevske Palanke (Foto: t.š.)

14 tujih delegacij pri nas na obisku

11. kongresa Zveze sindikatov Slovenije se je udeležilo 14 tujih delegacij, ki so ob tej priložnosti v petek, 12. marca, v popoldanskih urah obiskale našo delovno organizacijo. Dopoldne so se delegacije udeležile otvoritvene prve seje 11. kongresa ZS Slovenije.

Titove zavode Litostroj so obiskali predstavniki avstrijske sindikalne zveze s Koroške, Štajerske in Tirolske, Generalne konfederacije delavskih sindikatov in italijanske unije dela iz Furlanije — Julijske krajine, Emilie Romagne, iz Benečije, Sindikalnega sveta Železne županije in županije Zala z Madžarske, nemške sindikalne zveze iz Baden Württemberg, Zveze sindikatov Ukrajine, Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Narodnostnega sveta koro-

ških Slovencev, Slovenske kulturno gospodarske zveze iz Trsta in sindikata slovenske šole Furlanije — Julijske krajine. Pred parkom delavcev TZ Litostroj je goste pozdravil Fadil Zec v imenu konference OOS in vseh delavcev DO.

Gostom smo najprej razkazali del naše proizvodnje, ob koncu ogleda pa smo jim v pogovoru podrobneje predstavili življenje in delo v Titovih zavodih Litostroj. Pri ogledu so goste spremljali Fadil Zec, Ivan

DELO DRUŠTVA UPOKOJENCEV KS LITOSTROJ

Izleti, šport...

Društvo upokojencev KS Litostroj je v preteklem letu štelo 310 članov, od tega je bilo 195 žensk in 115 moških. Starostnih upokojencev je bilo 268, invalidskih 29, družinskih pa 16. V preteklem letu je društvo na 12 sejah obravnavalo številna tekoča vprašanja, podrobneje pa je obravnavalo vprašanje pokojnin, kar je za člane društva najpomembnejše in najbolj pereče.

V lanskem letu so bili organizirani 4 izleti, srečanje upokojencev v Mostecu, ogled operne predstave, člani pa so bili aktivni tudi na športnem področju — predvsem v balinanju. Predstavniki društva so aktivno sodelovali tudi v družbenopolitičnih organizacijah. Obširnejše poročilo o delovanju društva upokojencev je bilo prebrano na letni konferenci društva, ki je bila 31. januarja letos. Izvoljen je bil tudi nov odbor, katerega predsednik je Martin SENIČAR, podpredsednica Dragica POGAČNIK, tajnica Vera LIPUŠČEK, blagajničarka pa Tončka MEHLE. V komisijo za rekreacijo je bil izvoljen Alojz MASTEN, za izlete Boris BUNC, za zdravstvo pa Dragica ČESNIK, Vera PROSEN in Anica BOŽIČ. Za posamezna področja so bili izvoljeni naslednji poverjeniki: Pavla GRUDEN, Anica

STANEK in Drago NEGOVANOVIČ; v nadzorni odbor pa: Ivan RAMŠAK, Mara ROBEŽNIK in Tončka VIČIČ. Načrt dela in predvidene stroške je novi odbor predložil na naslednji seji, ki je bila 2. februarja. Komisija za šport in rekreacijo predvideva v letošnjem letu še 3 izlete: 22. maja Ljubljana — Mirna — Sevnica — Brestanica — Senovo — Podčetrtek (kopanje) — Šentjur — Celje — Ljubljana (250 km) 28. avgusta Ljubljana — Škofja Loka — Cerkno (bolnica Franja) — Tolmin — Kobariid — Vršič — Kranjska gora — Ljubljana (265 km) 9. oktober Izlet v neznano (220 km) Udeleženci izletov si bodo ogledali znamenitosti obiskanih krajev. Datumi izletov so dokončni, čas prijav za posamezen izlet pa bo objavljen na plakatih, ki

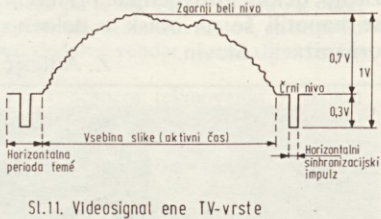
bodo nalepljeni na naslednjih mestih: KS Litostroj — Djakovičeva 4, Trgovina — Djakovičeva 16, Mlekarna — Djakovičeva 12 in Samopostrežna trgovina Loka — Gorazdova 10. Komisija organizira tudi tekmovanje v kegljanju, dogovarjajo se tudi o tekmovanju v balinanju in šahu. Društvo predvideva tudi tečaje za izobraževanje upokojencev (III. generacija) za tuje jezike in vrtičkarstvo. Tečaj za vrtičkarstvo že poteka v dvorani ZDU na Kebetovi 9. Vse člane društva obveščamo, da odgovore na pravne zadeve lahko brezplačno dobijo v pravni posvetovalnici, ki deluje v prostorih Društva upokojencev Ljubljana — Center v Knafljevem prehodu, vsako sredo od 17. do 19. ure. Vse upokojence, ki še niso člani našega društva, vabimo, da to postanejo! Članarina ni visoka, znaša le 150 dinarjev. Včlanite se lahko vsak petek med 16. in 17. uro v pisarni KS Litostroj. Martin Seničar

OPRAVIČILO KRVODAJALCEM IZ TOZDA ZSE V članku o krvodajalskih akcijah v letošnjem letu smo pomotoma izpustili krvodajalce iz tozda ZSE. Prosimo jih, da nam to napako z razumevanjem oprostite in obljubljam, da se to v prihodnjic ne bo zgodilo. Krvodajalci iz tozda ZSE so redni udeleženci ob vsaki akciji, tako se je teh akcij v letošnjem letu udeležilo šest članov. Posamezniki pa hodijo na odvzem krvi tudi na poziv in tako je med njimi tudi darovalka Marija Podgoršek, ki je kri darovala že 42-krat. Prepričani smo, da nam bodo krvodajalci tozda ZSE napako oprostili in se bomo ob akcijah še vedno srečevali v polnem številu. Magda Kreft

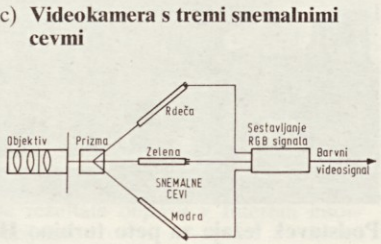
Zahvale

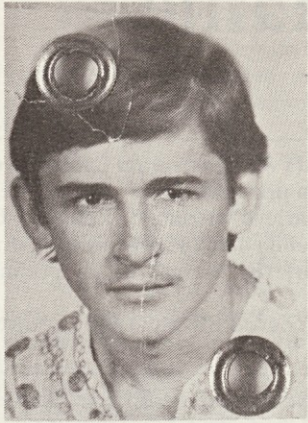
Ob mojem odhodu v pokoj, se najlepše zahvaljujem svojim sodelavcem, prijateljem in vodstvu tozd Montaža za dragocena darila ter prisrčne besede ob slovesu. Prav tako se zahvaljujem za storjene usluge prijateljem iz tozdova PPO in ZSE. Vsem sodelavcem in prijateljem želim še naprej veliko zdravja, sreče in uspeha pri nadaljnjem delu. Stane Svetelj Vsem svojim sodelavcem in prijateljem iz tozda TVN se zahvaljujem za prelepo darilo, pogostitev in lepe želje ob mojem odhodu v pokoj. Njihovo prelepo in dragoceno darilo me bo vedno spominjalo na čase, ki smo jih preživeli pri skupnem delu. Ob svojem odhodu želim vsem še mnogo delovnih uspehov, zdravja in sreče. Stane Starman

lobo v tri osnovne komponente: rdečo, zeleno in modro RGB-Red, Green, Blue). Vsaka od treh komponent bi sedaj morala pasti na svojo snemalno cev in tako bi dobili tri električne signale, ki bi predstavljali rdečo, zeleno in modro vsebino barvne svetlobne slike. S sestavljanjem vseh treh signalov dobimo

najprej luminentni signal, ki predstavlja osvetljenost vsake točke na sliki (črno-beli TV signal) in dva hrominentna signala, ki dasta dodatni nujni informaciji za celotno barvno sliko: barvo-nianso in zasičenost vsake točke na sliki (slika 12).

V spomin

Globoko nas je pretresla vest, da sta v prometni oziroma v železniški nesreči izgubila mlada življenja naša dva sodelavca Tomi GOLUB in Ivan HREN. Oba sta uspešno končala našo šolo in se vključila v proizvodni proces naše livarne. Veliko upov smo polagali v njiju in nista nas razočarala. Že kot mlada livarja sta delala na zahtevnih ulitkih in skupaj smo se veselili njenega napredka. Z njuno smrtjo nismo izgubili le dobrih sodelavcev, izgubili smo tudi dobrega prijatelja. Ostala nam bosta še dolgo v spominu. Sodelavci

V spomin

17. marca nas je mnogo prežgodaj po težki bolezni zapustil naš sodelavec Vesel ZEČIRI. Dve leti je opravljal težka in odgovorna dela peskarja v površinski zaščiti. Kot pošten in vesten delavec nam bo ostal dolgo v spominu. Sodelavci iz tozda PZO

Ob smrti mojega očeta Antona VOZLA se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz tozda PTS za cvetje in izrečeno sožalje. Mitja Vozel

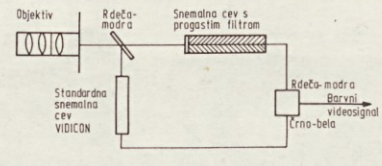
Ob smrti najine mame Marije BRE-GANT se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste nama stali ob strani v najtežjih dneh. Posebno zahvalo sva dolžni tozdu ZSE, sodelavcem in sodelavkam za prelepo cvetje in denarno pomoč, tov. Kocjanu za sočutne poslovilne besede ob odprtem grobu, stanovalcem in zaposlenim v samskem domu I. in II. kakor tudi godbi za spremstvo. Vsem, ki ste spremili najino mamo k zadnjemu počitku, nama izrekli sožalje oziroma sočustvovali z nama, še posebna hvala. Hčerka Minka Hajšen z družino in sin Franc Bašelj

V moji osemmesečni delovni odsotnosti zaradi bolezni sem bil prijetno presenečen zaradi dvakratnega obiska sodelavcev na mojem domu. Ob tej priliki se iskreno zahvaljujem za vso pozornost sindikalnemu odboru in vodstvu tozda Obdelava ter posebno tovarišem, ki so me obiskali, obdarili in vzpodbudno zaželeli hitrega okrevanja. Danilo Peteh

Ta videokamera da zelo kvalitetno sliko, vendar je zelo draga, poleg tega pa je razmeroma velika in težka. Uporablja se v profesionalne namene. Za neprofesionalno uporabo so razvili videokamero z dvema ali samo z eno snemalno cevjo.

d) Videokamera z dvema snemalnima cevema

Ta kamera uporablja dihroično ogledalo, ki ima to lastnost, da eno barvo odbija, druge pa spusti. Ogledalo se nahaja za optičnim sistemom (slika 13) in odbito zeleno svetlobo meče na standardno snemalno cev vidicon, rdečo in modro pa spusti skozi. Rdeča in modra

svetloba padeta na posebno snemalno cev, katera ima med sprednjo stekleno ploščico in ploščico, ki je občutljiva na svetlobo, dvobarvni progasti filter. Ta cev da dva signala, ki odgovarjata rdeči in modri komponenti svetlobe, standardni vidicon da zeleno komponento in pa kvalitetni luminentni (črno-beli signal).

Odšla sta v pokoj

21. marca 1986 je odšel v pokoj tovariš Franc KOVAČIČ, ki je zadnjih 10 let opravljal dela in naloge delovodje TT-naprav v obratu elektro vzdrževanja v tozdu IVET. Tovariš Kovačič je bil eden izmed tistih članov našega kolektiva, ki se je v Litostroju zaposlil 12. maja 1948. leta in mu je ostal zvest do upokojitve. V začetku izgradnje Litostroja je delal na vseh delih, povezanih z elektriko in žerjavi, regulatorji, električnimi napelja-

vami, požarno varnostnimi napravami, pirometrijo, TT-napravami, ukvarjal se je tudi s kinooperaterstvom itd. Posebej moramo poudariti njegovo prizadevnost pri ozvočenju na raznih proslavah in zborovanjih v naši DO. Ozvočenje je pripravljaj tudi za najbolj eminentne predstavnike iz naše širše in ožje domovine. Zadnje čase se je tovariš Kovačič ukvarjal z vzdrževanjem TT-naprav ter sodeloval pri vzpostavitvi na naši novi numerično krmiljeni centrali SI 2000 »ISKRA«. Svoje delo je opravljal z velikim čutom odgovornosti. Za njegov trud in prizadevanja se mu iskreno zahvaljujemo. V zasluženem pokoji mu želimo obilo zdravja, pa da bi uspešno prestal operacijo in da bi nas večkrat obiskal. Sodelavci iz tozda IVET

delovodjo srednje obdelave na petem polju, obenem pa je ob delu končal strojno delovodsko šolo. Tone je bil eden od tistih ljudi, ki svojega znanja ni čul za sebe, temveč ga je razdaljal med mlade delavce in s tem prispeval velik delež h kvaliteti kadrov. Ko je leta 1970 prišel v tehnološki oddelek tozda Obdelava, je bil že temeljito usposobljen strokovnjak. Postal je glavni tehnolog za črpalke. Posebno zadnji dve leti dela v tehnologiji je izredno veliko prispeval k razvoju črpalke za jedrski program. Za svoje prizadevanje in delo, ki ga je vložil v tehnologijo, je lahko ponosen. Za njegovo vestno delo in sodelovanje smo mu zelo hvaležni in mu želimo še veliko zdravih in zadovoljnih let. Sodelavci tehnološkega oddelka in vsi ostali iz tozda OB

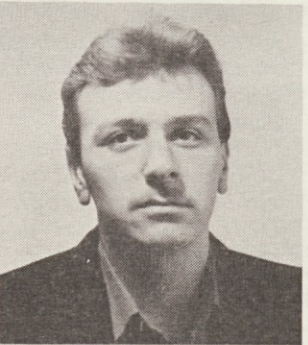
VIDEO

15

tehnika

Piše: P. Požnenl Ta signal bo vseboval več impulzov, in sicer: — horizontalne sinhronizacijske impulze s frekvenco 15625 Hz in — vertikalne sinhronizacijske impulze s frekvenco 50 Hz. Vsi ti impulzi so vstavljeni v periode temé in določajo ritem delovanja snopa žarkov, ki na TV ekranu riše sliko. Na sliki 11 je celoten videosignal ene TV vrste. Maksimalna možna amplituda signala je najsvetlejša točka vrste in jo imenujemo »zgornji beli nivo«, najnižja možna amplituda signala najtemnejši točki — »črni nivo«. Na sliki je tudi vidno, da so sinhronizacijski impulzi neodvisni od vsebine slike in se na video-signalu stalno nahajajo celo tedaj, ko signal nima vsebine slike, ko je objektiv kamere pokrit s poklopem. Osnovni električni deli videokamere: — Odklonska navitja in z njimi povezani elektronski krogi, ki skrbijo za pravilno premikanje in odklone sklopa žarkov v snemalni cevi. Ta snop žarkov mora prebrati 25-krat v sekundi 625 vrstic in analizirati vsako točko na svetlobno občutljivi ploščici. — Generator sinhronizacijskih impulzov, ki je zelo stabilen, skrbi za pravilno

delovanje odklonskih navitij in elektronskih krogov. Določa ritem analiziranja in čas aktivnega trajanja signala, čas temé in poskrbi za horizontalne in vertikalne sinhronizacijske impulze, ki jih doda signalu iz snemalne cevi, da na izhodu iz videokamere dobimo standardni videosignal. Pri vseh prenosnih kamerah in kamerah za hišno uporabo se generator nahaja v kameri, pri drugih pa izven nje. — Elektronski krogi za razdeljevanje elektrinč ene energije iz baterij ali zunanjih usmernikov vsem sklopom, ki jo potrebujejo — Elektronski krogi za korekcijo in fokusiranje snopa žarkov — Ojačevalni krogi, ki skrbijo, da ima videosignal na izhodu iz videokamere točno določeno standardizirano vrednost. Ta je 1 V (en volt) napetosti od vrha sinhronizacijskega impulza do zgornjega belega nivoja (sl. 11.). Barvne videokamere pa so še veliko bolj zapletene. TV signal v barvi dobimo s kombiniranjem treh osnovnih signalov, ki ustrezajo rdeči, zeleni in modri vsebini analizirane slike. Jasno je, da mora barvna videokamera imeti neke v optičnem delu optično prizmo, ki bo razdelila skozi objektiv prihajajočo svet-

V spomin

Presunila nas je vest, da se je 18. marca nepričakovano pretrgala nit življenja našemu sodelavcu Rudolfu JAMBROŠIČU. Leta 1976 se je zaposlil v delovni organizaciji Litostroj na delovnem mestu peskarja v PZO. Bil je dober in vesten delavec in samoupravljalca in kot takega ga bomo ohranili v svojem spominu. Sodelavci iz tozda PZO

Zahvale

Ob boleči in rani smrti moža in očeta Rudija JAMBROŠIČA se iskreno zahvaljujem njegovim sodelavcem iz tozda PZO in predstavniku delavskega sveta za pomoč in cvetje, za izraze sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti. Najlepša hvala tudi litostrojski godbi. Marinka Jambrošič Ob smrti moje mame se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za izkazano sočustvovanje ter podarjeni venec. Posebna zahvala vsem tistim, ki so z osebnim obiskom izkazali sočustvovanje oziroma jo spremljali na njeni zadnji poti. Marjan Torkar

Spet nam je ponagajal škrtat

Neradi se opravičujemo, ampak spet je naneslo tako, da je bilo v prejšnji številki nekaj več napak kot običajno. Prva večja napaka je bila že na prvi strani, ko je pod uvodni fleš pri članku Ali bo prihodnost boljša? pomotoma prišla tabela iz članka o Tomeksu. Drugo napako je zagrešila tiskarna, ko so med razporejanjem stolpcev pri članku Poletje 1986 zamenjali dva stolpca pod fotografijo Soriče. Zaradi tega je članek precej nejasen in nepovezan, opozoriti pa vas moramo, da smo isti članek objavili tudi v Internih informacijah, kjer ni nič zamešanega. Zato si lahko tam podrobno preberete vse o letovanju, iz istega razloga pa članka v časopisu tudi ne bomo več ponavljali oziroma popravljali. Do precej neljube napake pa je prišlo tudi pri zahvalah, in sicer pri zahvali Mitje Vozla, ki jo je sicer zagrešila tiskarna, naša napaka pa je bila, da smo jo spregledali. Zato danes zahvalo ponavljamo, avtorjem omenjenih člankov in tistih, ki jih nismo omenili, pa je do manjših napak vseeno prišlo, se opravičujemo. Uredništvo

UREJA PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Maj je idealen mesec za družinske izlete, zato ne bomo izpustili niti ene sobote in vas bomo kar štirikrat popeljali v pisano naročje pomladi. Zadnja dva izleta bosta izvedena še posebno v primeru, da se z izleta v neznano tudi vrnemo...

10. maj: PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE — Pridružili se bomo akciji, ki bo organizirana na nivoju delovne organizacije.

17. maj: IZLET V NEZNANO — Lansko leto smo vas malo potegnili, letos pa izlet prav zares bo! Zanimanje za ta izlet je tolikšno, da reklame zanj raje ne delamo, ker se bojimo prevelikega obiska. Torej: dobro premislite, preden se odločite, kajti če se boste tega izleta udeležili, potem boste komaj čakali na naslednje leto, ko bo spet na vrsti... Vodnika: šef — Vogelnik, pripravnik — Tomažič.

24. maj: GOLICA — Priložnost za lep družinski izlet! Posebne ugodnosti in presenečenja za novovpisane člane! Vodnika: Lovše, Cankar.

31. maj: VITRANC — CIPRNIK — To bo vaš najcenejši stik s Kranjsko goro... Žičnice ne bodo delale... Vodnik: Ogrič.

Kdo bo zaprl našo planinsko kočo na Soriški planini?

»Prišli, videli, zaprli«, tako bi lahko rekli Upravi inšpekcijskih služb za Gorenjsko Kranj, tržnemu inšpektoratu, ki je z odločbo 14. marca letos, naslovljeno na naš TOZD ZSE odredil prepoved uporabe prostorov, naprav in opreme za gostinsko dejavnost v našem počitniškem domu na Soriški planini. Odločba mora biti izvršena 10. maja 1986! Odločba je jasna in konkretna saj preprosto pomeni, da po desetem maju litostrojski delavci planinci in drugi obiskovalci nimamo več kaj iskati na Soriški planini.

Razlogi za tako drastično odločitev kranjskega tržnega inšpektorja so v tem, da nimamo ustrezno zavarovanega objekta v gradnji pred meteorološkimi vplivi, v skladišču pod teraso pa bi morali odpraviti vzroke zamakanja oziroma vlaženja prostorov. V kuhinji bi morali poskrbeti za zadovoljivo zračenje, pomivalnico pa bi morali opremiti tako, da bo njena urejenost v sorazmerju z zmogljivostjo kuhinje v sezoni glede na vrsto obrata. Poskrbeli naj bi tudi za ustrezno odlaganje odpadkov v primerno jamo ali z odvažanjem. Prav gotovo pa je najpomembnejša in za nas najtežja zahteva inšpektorja v tem, da bi morali zaprti normalno delovanje sanitarij v objektu, ki je še v gradnji, tudi v vseh tistih zimskih dneh, ko je na Planini več tisoč smučarjev. Kaj lahko rečemo ob teh zahtevah?

Medtem, ko so zahteve okoli kuhinje, pomivalnice, skladišča in zavarovanja objekta naši problemi in ga bomo morali urediti, če še želimo imeti planinsko kočo odprto, pa se ne moremo strinjati z zahtevo po normalnem obratovanju sanitarij tudi v najhujši zimski sezoni, kjer preprosto za to niso dani pogoji, saj za to ni dosti vode. Kapaciteta vodnega zajetja in rezervoarja zadostuje le za kapaciteto našega doma kuhinje in gostov, ki prebivajo v njem. Še to moramo povedati, da smo dosedanje vodne kapacitete ob izgradnji doma in v kasnejših letih zgradili Litostrojčani samo z lastnimi sredstvi in za litostrojsko kočo. Naša velika dobra volja je tudi dejstvo, da po svojih močeh pomagamo tisočem smučarjev, da koristijo ne le sanitarij, pač pa tudi tople obroke, zavetje in nekatere druge usluge.

Počitniški dom na Soriški planini bi bil lahko popolnoma zaprtega tipa samo za goste doma, vendar bi v tem primeru Delovna organizacija šport in rekreacija iz Škofje Loke morala takoj ustaviti vlečnice, ker množica smučarjev ne bi imela potrebnih sanitarij. Sanitarije pa ne morejo obratovati, če ni zadosti vode!

Kdo komu dela uslugo v smislu širšega družbenega interesa, pa če tudi ne najboljše, je vendarle jasno.

Morda bi bilo dobro, da bi kranjski tržni inšpektor globlje raziskal problematiko vode na Soriški planini in posredoval svojim kolegom na Komite za urejanje prostora občine Škofja Loka, ki je izdal obratovalno dovoljenje za soriške vlečnice brez zagotovitve vode za sanitarije, nekoli težjo odločbo.

To so torej nekateri odprti problemi, ki so se nakopili okoli počitniškega doma na Soriški planini. Vseh prav gotovo ne bomo mogli zadovoljivo in pravočasno rešiti v okviru naše delovne organizacije brez da bi globlje segli v žep sklada skupne porabe, od koder lahko financiramo sanacijo. Prav gotovo pa nas je veliko v delovni organizaciji, ki smo tako ali drugače navezani na ta počitniški dom in želimo, da je odprt. Želimo, da je primerno urejen za bivanje, da je primerno voden in oskrbovan, to pa je naša skupna naloga in odgovornost.

K.G.

Od Jahorine do Sorice

Rok, Bojan in Mateja so prinesli iz Kanade zlahnte kolajne in dosegli največji uspeh našega smučanja. Tudi po zaslugi že nekajletnih lepih uspehov slovenskih smučarjev je ta šport postal v Sloveniji narodni šport. Po belih strminah vijugajo otroci, mladinci, ljudje v »najlepših letih« in upokojenci. Tečaji za začetnike so stalni spremljevalci smučišč. Smučanje je zdrav, atraktiven in lep šport ter koristna oblika rekreacije. Kaj je lahko lepšega kot na čistem višinskem zraku, v prijetni družbi spoznavati in izpopolnjevati svoje smučarske veščine! Ni pomembno imeti »izdelan« stil ter na priložnostnih tekmovanjih zmagovati. Tudi s »plugom« ali »helikopterskim« stilom se da prijetno preživeti dan ali teden na snegu.

V Litostroju je smučarska sekcija med najbolj aktivnimi, združuje pa veliko privrincev belega športa. Naši vaditelji in učitelji smučanja pomagajo pri pridobivanju smučarskega znanja članom našega kolektiva in njihovim družinskim članom na enotedenskih smučarskih počitnicah na »naši« Soriški planini, v zadnjih letih tudi na olimpijski Jahorini in Bjelašnici. Naši smučarski »reprezentanti« sodelujejo in dosegajo lepe uspehe na raznih tekmovanjih, od zimskih iger sozda ZPS, raznih trobojih, občinskem prvenstvu, smučarskih maratonih pa na vsakoletnem prvenstvu Litostroja, katerega se udeleži veliko število delavcev v vseh kategorijah in kjer velja pravilo: važno je sodelovati!

Tudi sam sem prijatelj belega športa in čeprav nimam vrhunskega stila, se na snegu počutim prijetno. Letos sem si privoščil celo enotedensko smučanje na Jahorini. Med šolskimi počitnicami pa so se naši nadbudneži imeli »ful svetovno« na Soriški planini.

JAHORINA

Že začetek izleta na ljubljanski železniški postaji je obetal, da bo vse v redu. Vlak je odpeljal pravočasno, v Sarajevu nas je že čakal avtobus, ki nas je odpeljal na olimpijsko prizorišče Jahorine. Večina Litostrojanov iz »slovenske« skupine se je naselila v domu Mladost, manjša skupina skupaj z izletniki Mladega turista pa smo se nastanili v domu Partizan. Že prvi večer smo se na družabnem večeru spoznali in skupno ugotovili, da se bomo tudi v »prostem času« lepo imeli.

Naš vodja Asto se je izkazal kot dober organizator na smučiščih in v družabnem

življenju. Jože in jaz z boljšima polovicama, ter Maja in Tadej smo na proгах tvorili »vrsto«, katere neformalni vodja je bil Jože, ki je svoje smučarsko znanje nesebično prenašal na nas, pa tudi na nekega Sarajevčana, ki je bil prepričan, da je Jože smučarski učitelj. Pri smučanju smo doživljali predvsem lepe trenutke, ko pa se je kdo od nas poskušal v akrobatskem smučanju, je bila to le za njega majhna neprijetnost, že zaradi snega za vratom. Zanimivi so bili tudi vojaki, med katerimi so mnogi prvič stopili na smuči, zato ni čudno, da so se šli tudi novo disciplino, »četveronožni smuk«.

Zaradi možnosti, ki jih je narava ustvarila, bi Jahorina lahko postala smučarsko središče enako Trem dolinam v Franciji in drugim svetovnim središčem. Malo zaradi finančnih možnosti, še več zaradi slabe tradicije, verjetno pa največ zaradi pomanjkanja sposobnih kadrov, te ogromne naravne možnosti ne bodo še nekaj časa izkoriščene. Tudi olimpijske izkušnje počasi a vztrajno pozabljajo in bati se je, da bo iz leta v leto manj gostov; posebej to velja za bolj zahtevne tuje goste, že zdaj namreč upravljavci in vzdrževalci naprav in prog odpovedujejo pri navideznih malenkostih, kot je urejanje prog v večjem obsegu (ni namreč dovolj enkrat se sprehoditi s teptalnikom gor in dol), urejanje dostopa in izstopa na sedežnicah, pomoč otrokom pri vlečnicah, vzdrževanje sedežev, red v vrstah in podobno. Z Jožetom sva dala tudi izjavo za sredstva obveščanja in upam, da bo najina objektivna kritika in pohvala za tisto, kar je dobro, pripomogla k odpravi pomanjkljivosti in večjemu razmahu turistične ponudbe na Jahorini.

Za nas je bilo seveda najbolj pomembno, da smo se »do siteda« nasmučali in tudi preostali čas preživeli prijetno. Tudi

ogled Sarajeva in njegovih znamenitosti je izpopolnil naše enotedensko bivanje v bratski republiki BiH. Na koncu smo si rekli: »Še bomo prišli!«

SORIŠKA PLANINA

Letošnje poskusno zimovanje otrok brez nas, »ta starih«, se je po pripovedovanju udeležencev dobro izteklo. Vreme so imeli »ful svetovno«, s snegom in vlečnicami je vse »klapalo«, le v soboto je prišlo »tulak folka«, da je bilo »za crknit« na vlečnicah in smučišču, pa še žičničarji so »težili« z disciplino v vrstah. Hrana je bila v glavnem dobra, le včasih je bilo v jedilnici za »pošiznt«, ker so nekateri »nakladali« in bili »preveč pametni«. Slišalo se je tudi, da bi »foir« lahko primaknil kakšno »fliko« več, da bi si lahko privoščili tudi kakšno »pivce za živce«, ne pa samo čaj in kokto. Zvečer pa je bilo »špica«, ko so ob »frsterkeriji« v sicer »ful primitivnem« disku lahko malo zaplesali. Z »odgovornimi« so se pa kar dobro razumeli.

Mi vse to bolj slabo »štekamo«, ker nas je pač »cajt povuza«. Na Sorici smo po litostrojskem prvenstvu, na katerem žal nisem sodeloval, imeli tudi smučarski izlet tozda Montaze ter poskusno izvedli tekmovalje v paralelnem slalomu (za nekatere veleslalom). Bilo je res »ful svetovno«. Najbolj zagrizeni boji so se odvijali v »članski« konkurenci (nad 35 let). Z minimalno prednostjo nad Pavletom in Vinkom sva se v finalu srečala Jože in jaz, kar je po »višinskih pripravah« na Jahorini razumljivo. Za nekaj desetih sekund je bil boljši »smučarski učitelj« z Jahorine. Udeleženci tega izleta smo si enotni, da bo paralelni slalom postal tradicionalni in prepričan sem, da bo že prihodnje leto konkurenca hujša in »boji« še bolj napeti.

M. Č.

Takole pa se trudi propagandist, ki se je na občnem zboru zaklel, da bo število članov društva (500) do leta 2000 — podvojil! Pomagajte mu — in se vpišite!

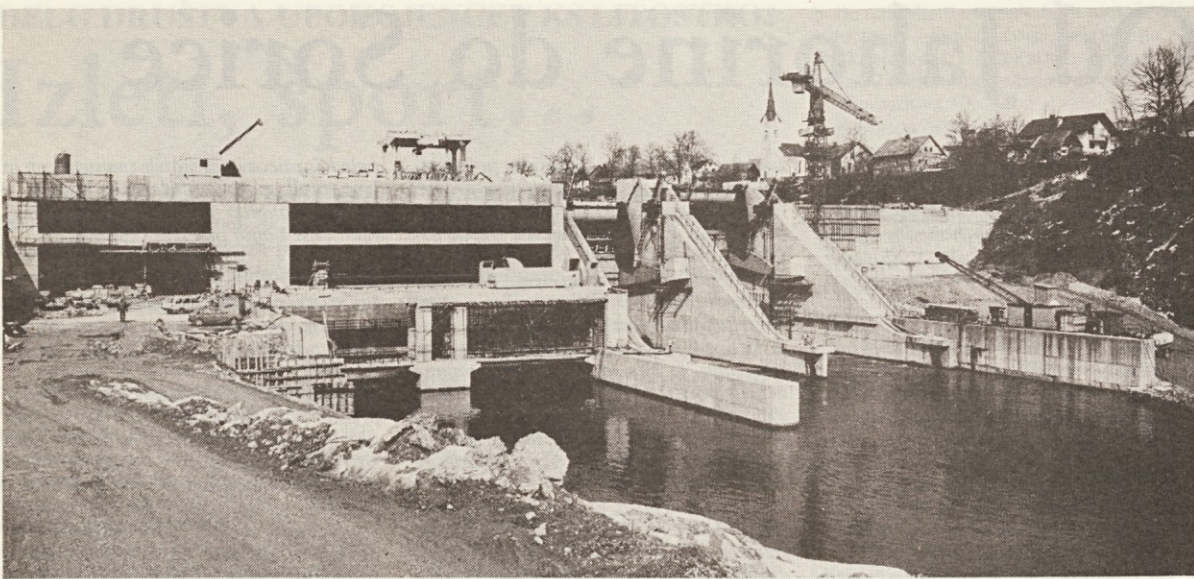
Izbral si bom svojo pot

Tihe mračne sence se vlečejo čez sneg, počasi vstajajo v dan in razkrivajo skrite sledi. Hladne stopinje tavajo pod nogami, iščejo ritem, dotiki vej, ovešenih z ivjem, brišejo spanec z oči in nekje okoli sebe slišim tiho šumenje potoka, dolge skoke gamsa in veter v vrhovih dreves. Pa mi je tuje, nisem še tu. Potem stopim v breg, sled izginja, pozablja na začetek, presenetim svoje misli, jih namočim s potom in predramim. V meni poje pesem, slišim jo kako vstaja iz jutra, iz vsakega koraka, ki ga puščam daleč za seboj, nosi me v svet iskanj. Naenkrat se zavem vse svoje majhnosti. Dvigajoči se stolpi segajo v nebo in pogled komaj sluti vrh v tančici megle. Snežišča postajajo vse bolj strma in ko stopam v steno, se svet zapre, ostane le še ozka grapa, obdana s stenami in gamsova sled. Z menoj gre, povsod. Koraki enakomerno režejo sneg, pozabijo na strmino, na sredini pred menoj pa se prikaže črna gladka skala, ki kot črna ograja seka beli sneg. Voda polzi po gladki plošči in izginja v globoki krajni zevi, ki se konča z jezercem. Sedem vrh snega in se zazrem navzdol; globoko je, ampak potlačim v sebe tisti »nazaj« in... majhni oprimki se zarežejo v prste. Vem, sedaj ni povratka. Tik pod vrhom, stoječ na majhnih razpokah, ki jih nudi črna plošča, poiščem capin za pasom in zasekam v sneg, ki visi čez rob. Toda snega je trd, da od udarca skoraj izgubim ravnotežje. Izkopljem luknjo, zataknem roko, da lahko dvignem noge in zasadam capin na vrh snega. Ni več vprašanj, ali bo držalo. Nek občutek mi da zaupanje in moč v ta svet, ki me obdaja, da zmorem tudi to akrobatiko. Na vrhu, ko je pred menoj samo še ritem korakov, se zavem: tudi gamsova sled je tu, tudi on je zmogel to in prevzame me občutek sreče. Potem sled izgine, moji koraki pa se vlečejo naprej in na robu stene se zazrem v svojo gaz, edino, ki izginja v grapi. Pred menoj pa raste gola belina... Sam sem. Imam samo svoje stopinje, izbral si bom svojo pot in morda prav zato spoznam, da sneg ni samo hladen, da oblaki ne plovejo samo zase, da pravzaprav nisem sam.

Odhajam naprej in za menoj se vleče gaz. Do koč..., do ljudi... do samote!?

Zoran Gričar

Borut Hrovat

Panorama jezua in iztoka vode iz hidroelektrarne Mavčiče (Tekst: F. Rogelj, foto: E. Lampič)

Živahno na gradbišču

V Mavčičah zaključujemo montažo prvega agregata, tako da se bo turbina predvidoma prvokrat zavrtela že ob koncu aprila, maja pa bo pričela proizvajati električno energijo.

Če odmislimo začetna dela, ki so zaradi pomanjkanja denarnih sredstev potekala počasi in s presledki, lahko rečemo, da bo elektrarna zgrajena v dobrih dveh letih.

Pri gradnji te hidroelektrarne, ki bo imela dve Kaplanovi turbini z močjo po 20800 kW, sodelujejo Savske elektrarne, Elektroprojekt, Gradis, Rade Končar, Litostroj, Metalna, IMP, ISKRA, Hidromontaža, Minel, ZRM in Geološki zavod.

Naša delovna organizacija je za to

hidroelektrarno dobavila in montirala dve elektromotorni dvigali (140 in 5 ton nosilnosti), Kaplanovi turbini z drenažno, hladilno in mazalno napravo ter regulacijski napravi vrtilne hitrosti agregatov s pripadajočo elektro-elektronsko opremo. Dobavili smo tudi specialne montažne naprave, mazalno olje in

rezervne dele.

Lahko se pohvalimo, da smo glede na potek gradbenih in montažnih del pravčasno dobavljali opremo. Že v začetku aprila smo dobavili tudi gonilnik za drugo turbino (težak 47 ton in s premerom 4250 mm), nekaj dni zatem pa še gred za to turbino. Tako se tudi montaža drugega agregata odvija nemoteno. Ta drugi agregat se bo prvokrat zavrtel tri mesece za prvim agregatom. Oprema, in tudi izdelava ter montaža opreme, je razmeroma zahtevna, saj bo elektrarna daljinsko in avtomatsko vodena, kar zahteva tudi več časa pri montaži ter pri preizkusih pred zagonom agregata.

VARSTVO PRI DELU

Prevoz nevarnih snovi

Pri vsakodnevnom delu bodisi na delovnem mestu ali doma uporabljamo celo vrsto nevarnih snovi. Kako z njimi ravnati, je vprašanje, na katerega vsi uporabniki nevarnih snovi ne znajo odgovoriti.

Po Zakonu o prevozu nevarnih snovi in po evropski konvenciji o mednarodnem prevozu nevarnih snovi v cestnem prometu (ADR) so nevarne snovi razvrščene v 14 razredov. Za nas so pomembni stisnjeni plini, utekočinjeni plini in plini, raztopljeni pod tlakom, vnetljive tekočine in korodirne (razjedne) snovi. Predpisi o prevozu in o prometu in shranjevanju vnetljivih tekočin in plinov določajo, da morajo organizacije združenega dela ter posamezniki, ki ravnaajo (tudi prenašajo) z nevarnimi snovmi, s preventivnimi in varstvenimi ukrepi zagotoviti varstvo življenja ljudi, človekovega okolja, materialnih dobrin oziroma varnost prometa. V nadaljevanju določajo, da z nevarnimi snovmi lahko ravnaajo le polnoletne osebe, ki so za to strokovno usposobljene, ravnati z nevarnimi snovmi in to le pri prenašanju, nakladanju in razkladanju, in še to le, če so bili prej seznanjeni z načinom dela, nevarnostmi in ukrepi za varstvo pri delu.

Vse nevarne snovi se lahko dajejo v promet v embalaži, ki ni propustna za nevarno snov in je odporna proti

poškodbam. Posode za prevoz in skladiščenje so lahko različnih velikosti in materialov (steklo ipd.).

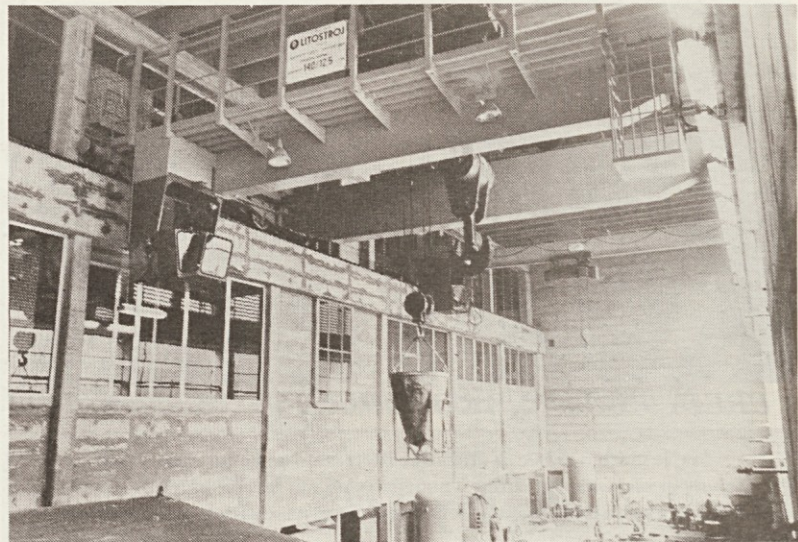
Večje posode (preko 200 litrov) morajo biti izdelane iz jeklene pločevine ali iz kakšnega drugega primerne materiala. Pri prevozu morajo biti postavljene navpično. Jeklenke se lahko prevažajo navpično in vodoravno, če so zavarovane proti kotaljenju. Vozilo, ki prevaž nevarne snovi, mora biti označeno s predpisano tablo na sprednji in zadnji strani vozila. Cisterna ali kontejner, ki se uporabljata izključno za prevoz nevarnih snovi, morata imeti številčno označeno stopnjo nevarnosti nevarne snovi in razpoznavne številke nevarne snovi. Številke, ki označujejo stopnjo nevarnosti, so v zgornji polovici table. S prvo številko od 2 do 8 je označena osnovna nevarnost (2 — plini, 3 — vnetljive tekočine, 4 — vnetljiva trdna snov, 5 — samovnetljiva, oksidirajoča snov ali organski peroksid, 6 — strupena snov in 8 — jedka, korozivna snov). Z drugo in tretjo številko od 0 do 8 pa je označena dodatna nevarnost (0 —

nepomembna, 1 — nevarnost eksplozije, 2 — nevarnost zaradi plina, 3 — vnetljivost, 5 — samovnetljive, oksidirajoče, 6 — strupene, 7 — korozivne, jedke snovi, 8 — nevarnost močne reakcije, ki izhaja iz samorazpadanja ali polimerizacije).

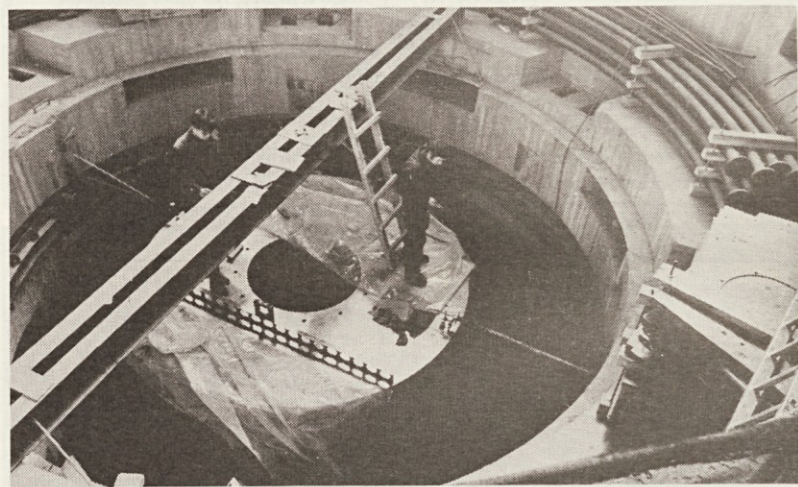
S številko 30 je označena vnetljiva tekočina, s številko 33 zelo vnetljiva tekočina, s številko 66 zelo strupena snov itd. S štirimestno številko v spodnjem delu table je označena vrsta nevarne snovi, kot npr. s številko 1203 bencin, s številko 1011 butan, s številko 1978 propan itd. Če je pred številčno označbo stopnje nevarnosti dodana črka X, je to znak, da snov, ki se prevaž, ne sme priti v stik z vodo. Cisterna ali kontejner morata biti označena na obeh bočnih straneh in zadaj (na vidnem mestu) tudi s posebnim listkom nevarnosti, ki je predpisan z evropskim sporazumom o mednarodnem prevozu nevarnega blaga v cestnem prometu. Če se prevažajo snovi v manjši embalaži, pa mora biti s posebnim listkom o nevarnosti označen posamezni tovor. Pri prevozu manjših količin nevarnih snovi (manj kot 250 kg skupne teže kurilnega olja ipd.), je lahko namesto pravokotne table oranžne barve obrobline s črnim robom, zastavica enake barve, oblike in velikosti. Če se prevažajo nevarne snovi v tovornjakih (manjši kontejnerji, plastični baloni, zaboji, pločevinke), mora biti vozilo označeno spredaj in zadaj s pravokotno tablo oranžne barve, velikosti 40 krat 50 cm, obrobline s 5-centimetrskim črnim robom.

Voznik (prevoznik), ki prevaž nevarno snov, mora imeti pri sebi poleg prevozne listine (dobavnice, tovorni list) tudi navodilo o posebnih varnostnih ukrepih, ki so obvezni v primeru nezgode. Za nevarne snovi, ki so posebno nevarne za ljudi ali okolje, pa mora biti voznik strokovno usposobljen za ravnanje s takimi snovmi in mora imeti pri sebi natančen naslov odgovorne oziroma strokovne osebe, ki jo mora obvestiti v primeru nezgode.

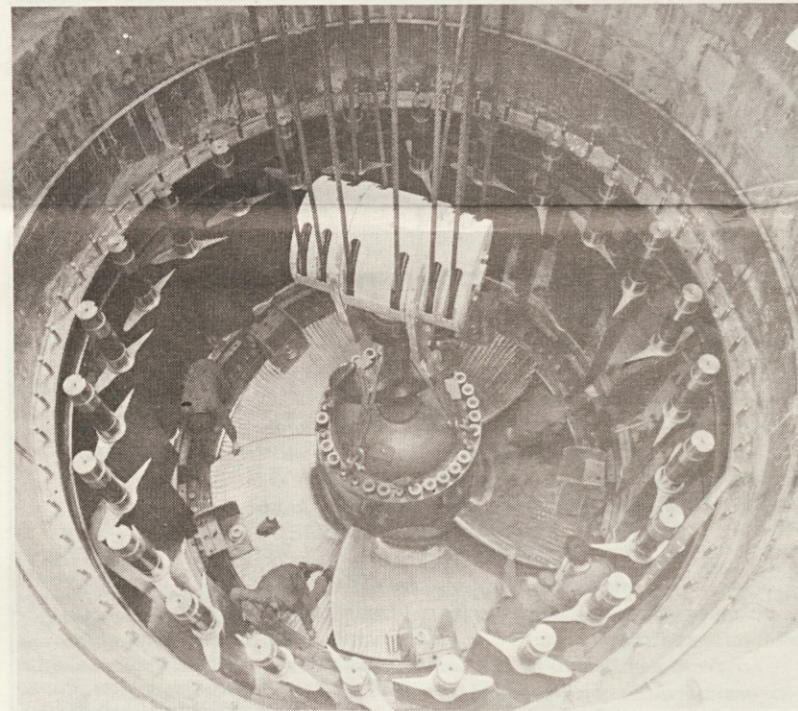
S. Bertoncelj

Za strojnico v Mavčičah smo izdelali in zmontirali dve elektromotorni dvigali nosilnosti 140 t + 12,5 t in 5 t.

Dvigali obratujeta že eno leto — z njima si namreč pomagajo pri montaži opreme vseh izvajalcev.

Montaža gonilnika za drugo turbino. Na obodu se lepo vidijo gonilnikove lopate. (Foto: B. Francelj)

Montaža in kontrola montaže turbinskega stola druge turbine v Mavčičah. Turbinski stol je postavljen na turbinskem pokrovu; stol nosi nosilni ležaj in s tem celoten rotor agregata.

Še nekaj nasvetov vsem uporabnikom nevarnih snovi:

- Nevarna snov človeku ni nevarna, če jo uporabljamo po navodilih proizvajalca in če poznamo nevarnosti, ki jih povzroča.
- Predno pričnete uporabljati nevarno snov, ki je dobro ne poznate, preberite navodila o uporabi, ki morajo biti predložena k vsaki nevarni snovi, izjema so le nekateri plini.
- Če se embalaža, v kateri se prevaž nevarna snov, poškoduje in nevarna snov izteka iz posode, jo poskušajte uloviti s prestrežno posodo.
- Če uhaja vnetljiv plin iz jeklenke v prostor in je ta majhen, z odpiranjem oken in vrat ustvarimo preprih, tako v prostoru ne more nastati eksplozivna mešanica plina z zrakom.
- Ne dovolite, da nepoučena oseba ravna z nevarnimi snovmi.
- Odpadnih nevarnih snovi ne smemo odlagati kamorkoli, ker lahko povzročimo škodo v okolju. Odlagamo jih le na posebej urejenem odlagališču.
- Nevarne snovi so v našem vsakodnevnom življenju in delu nenadomestljive, zato jih spoznajmo in znali se bomo zavarovati pred škodljivimi vplivi za človeka in okolje.